

**SAVAŞ FOTOĞRAFÇILIĞI BAĞLAMINDA
STRATEJİK ALGI YÖNETİMİ VE
ÇOŞKUN ARAL ÖRNEĞİ**

Fatih AKTAŞ

**Yüksek Lisans Tezi
Resim Anasanat Dalı
Dr. Öğr. Üyesi Erhan MUTLUGÜN
2019
Her Hakkı Saklıdır**

T.C
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI

Fatih AKTAŞ

SAVAŞ FOTOĞRAFÇILIĞI BAĞLAMINDA STRATEJİK ALGI YÖNETİMİ
VE ÇOŞKUN ARAL ÖRNEĞİ

YÜKSEKLİSANS TEZİ

TEZ YONETİCİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Erhan MUTLUGÜN

ERZURUM – 2019

TEZ BEYAN FORMU
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum " Savaş Fotoğrafçılığı Bağlamında Stratejik Algı Yönetimi Ve Coşkun ARAL Örneği" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.*

Tezin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

24/06/2019

Fatih AKTAŞ

* LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlerle ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Atatürk Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü

TEZ KABUL TUTANAĞI

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Dr. Öğrt. Üyesi Erhan MUTLUGÜN'ün danışmanlığında, Fatih AKTAŞ tarafından hazırlanan bu çalışma 24/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Resim Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğrt. Üyesi Erhan MUTLUGÜN İmza :

Jüri Üyesi : Prof. Mehmet KAVUKÇU İmza :

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ali Muhammet BAYRAKTAROĞLU İmza :

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 24 /06 / 2019

Doç. Dr. Ahmet Selim Doğan
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	VI
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	VIII
ÖNSÖZ.....	XII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**ALGI**

1.1. ALGI.....	2
1.2. STRATEJİK ALGI YÖNETİMİ.....	3
1.2.1. Stratejik Algı Yönetimine Farklı Yaklaşımlar.....	3
1.2.2. Stratejik Algı Yönetiminde Estetik Boyut.....	4
1.2.3. Stratejik Algı Yönetiminde Manipulatif Boyut.....	5
1.2.4. Savaş Fotoğrafçılığının Stratejik Algı Yöntemi Üzerindeki Etkisi	7

İKİNCİ BÖLÜM**TARİHTEN GÜNÜMÜZE SAVAŞ FOTOĞRAFLARI**

2.1. MEKSİKA – AMERİKA SAVAŞI	15
2.2. KIRIM SAVAŞI	18
2.3. AMERİKA İÇ SAVAŞI	21
2.4. BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI.....	26
2.5. İSPANYA İÇ SAVAŞI	30
2.6. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI	35
2.7. KORE SAVAŞI.....	43
2.8. VIETNAM SAVAŞI	46
2.9. KÖRFEZ SAVAŞI	51
2.10. AMERİKA’NIN IRAK’I İŞGALİ	54
2.11. ARAP BAHARI.....	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOŞKUN ARAL ve FOTOĞRAFLARI

3.1. ÇOŞKUN ARAL KİMDİR	68
3.2. ÇOŞKUN ARAL'IN BASINDA YER ALAN FOTOĞRAFLARI	69
SONUÇ.....	82
KAYNAKÇA	82
ÖZGEÇMİŞ.....	86

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SAVAŞ FOTOĞRAFÇILIĞI BAĞLAMINDA STRATEJİK ALGI YÖNTEMİ VE
ÇOŞKUN ARAL ÖRNEĞİ**

Fatih AKTAŞ

2019, 86 Sayfa

Jüri: Dr. Öğrt. Üyesi Erhan MUTLUGÜN

Prof. Mehmet KAVUKÇU

Prof. Dr. Ali Muhammet BAYRAKTAROĞLU

Savaşlar tarih süreci boyunca ne yazık ki her zaman insanoğlunun gündeminde ve gerçekliğinde acı bir gerçek olarak yerini almıştır. Savaş gerçekliği kimileri için zaferin, kimileri için ise mağlubiyetin tanımı olsa da temel gerçeklik yüzyıllar boyunca süren savaşlar nedeniyle milyonlarca insanın hayatını kaybetmiş olduğu gerçeğidir.

Savaş tarihi sosyolojik olarak değerlendirildiğinde, savaşın ve onun getirdiği şiddet, korku ve acının savaşın dışında kalan sivil halka tam anlamıyla yansıtılmadığı gerçeği ile karşılaşmaktadır. 1800'lü yılların ortalarına kadar fotoğraf makinesi icat edilmediği için insanlar ölmek üzere olan bir askerin son bakışını ve o anki korkusunu elbette tanık olamıyorlardı. Savaş onlar için oldukça uzaklarında, empati kurulmadan var olan bir gerçeklik olarak yer alıyor ve yeteri kadar kavranamıyordu. Bu durumun toplumların değişmesi ve gelişmesi manasında da oldukça negatif etkisi olduğu ortadadır.

Fotoğraf makinesinin icadının ardından görsel bilginin kayıt altına alındığı bir sürece girildiği ve fotoğraf makinesinin icadı ile birlikte görsel tanıklık kavramının da hayatımıza yerini aldığı görülmektedir.

Savaş fotoğraflarının ilk örnekleri bilindiği gibi Kırım Savaşına gönderilen Roger Fenton tarafından çekilmiştir. Savaş gerçekliğini birebir anlatan bu fotoğraflar İngiliz hükümeti tarafından sansürlenmiştir. Hükümet savaşta uniformaları düzgün, gülen askerlerin fotoğraflarının çekilmesi ve halka dağıtılması emrini vermiştir. Fenton'un çektiği fotoğraflar bugün dahi en eski askeri anı sayılabilecek örnekler

olması açısından değerli olmasının yanında, özellikle görüntü ve onun anlattığı hikâyenin manipüle edilmesi konusunda da önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Roger Fenton'un hastalanarak İngiltere'ye geri dönmesinin ardından 1855 yılında James Robertson ve Felix Beato'nun Kırım'a gönderildiği bilinmektedir. James Robertson, Roger Fenton'dan farklı olarak savaşta sansüresiz, gerçek fotoğraflar çekerek savaşın getirdiği ölün, acı ve korkuları insanların gözleri önüne sermiştir. Ancak bu acının kopmuş bacaklar, ölmüş insanlar gibi görüntülerle keskin ve sansüresiz verilmesi elbette insan vicdanında derin izler bırakmıştır. Bu sebeple James Robertson'ın bu yaklaşımından sonra savaş karşıtı insanların çoğaldığı bir süreç başlamıştır. İlerleyen süreçte ise bu savaş fotoğraflarını gören insanların etkilenerek savaştan gelecek olan fotoğrafları beklemeye başladıkları, bu nedenle cephelere askerler ile birlikte fotoğrafçıların gönderildiği bilinmektedir.

Fotoğrafın etkin gücünün, görüntünün birebir verilmesinden çok nasıl verildiği ile alakalıdır. Gerçeğin nasıl verildiği noktasında karşımıza iki yaklaşım çıkar.

- 1- Gerçek belli bir niyet çerçevesinde değiştirilerek, bir kısmını gizlenerek veya manipulatif bir şekilde yeniden oluşturularak verilir
- 2- Gerçeği bir hikâye ve ona yardımcı kompozisyonel öğeler vasıtasıyla daha etkin bir hale getirerek sunmak ve bu sayede eleştirilmesi gereken gerçekliğin farkına varılmasını sağlamak

İlki Provakatif bir tutumu tasvir ederken ikincisi ise daha estetik bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu sebeple her ne kadar acıyı yansıtırsa da savaş fotoğraflarının da bir estetik unsura sahip olması gerektiği gerçeği ile karşılaşmaktadır.

1977 yılında meydana gelen ve kanlı biten 1 Mayıs olaylarında çektiği fotoğraflarla ilk kez Sipa Press Ajansı vasıtası ile adını dünya basınında duyuran Coşkun Aral bilinen en ünlü Türk savaş fotoğrafçılarından biridir. Çektiği fotoğrafları Time ve Newsweek gibi dergilerde yer alan Aral, 1980 yılında Türkiye dışında Sipa Ajansı tarafından ilk defa yurt dışı görevi almış, Polonya da ünlü Gdansk Grevi, İran-İrak olaylara ilişkin çalışmalarıyla uluslararası platformlarda adını duyurmayı başarmıştır.

Tezde, çekmiş olduğu değerli fotoğraflar, tarihin unutulmaz belgeleri arasına giren Coşkun Aral'ın gerçekliği kabul edilmiş ve insan zihninde kaydedilmiş ve saklanması kolay ve kalıcılığı yüksek olan savaş fotoğrafı sanatı serüveni ve savaş fotoğrafının algı

yönetimindeki önemi ve savaş fotoğrafında estetik kaygılar ve sebepleri sanatçının çalışmalarından örneklerle değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Savaş muhabirliği, Savaş fotoğrafları, Algı yönetimi, Coşkun Aral.

ABSTRACT
MASTER THESIS

**THE STRATEGIC PERCEPTION MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF
WAR PHOTOGRAPHY AND COSKUN ARAL**

Fatih AKTAŞ

Advisor: Assist. Prof. Dr. Erhan MUTLUGÜN

2019, 86 Pages

Jury: Assist. Prof. Dr. Erhan MUTLUGÜN

Prof. Mehmet KAVUKÇU

Prof. Dr. Ali Muhammet BAYRAKTAROĞLU

Unfortunately, wars have always been on the agenda and factuality of mankind as a bitter truth throughout the history. Although the reality of war is the definition of victory for some and the defeat for others, the basic reality is that millions of people have lost their lives because of wars that have lasted for centuries.

When the history of war is analyzed sociologically, it is seen that the war and its violence, fear and pain are not fully reflected to the population outside the war. Since the camera was not invented until the mid-1800s, of course, people could not witness the last look and fear of a dying soldier. The war was far away for them as a reality that existed without empathy and could not be realized enough. It is obvious that this situation has a very negative impact on the changes and development of societies.

After the invention of the camera, it has been entered in the process of visual information which has been recorded. In addition, with the invention of the camera, the concept of visual testimony has taken its place in our lives.

The first examples of war photographs were taken by Roger Fenton who was sent to the Crimean War. These photographs, which depict the reality of war, were censored by the British government. The government have ordered that photographs of the smiling soldiers who were uniformed to be taken and distributed to the public in the war. Even today, Fenton's photographs are valuable in terms of being the oldest military memoirs and they are important examples of manipulating the image and its story. After Roger Fenton has fallen ill and returned to England, it was known that in 1855 James Robertson and Felix Beato were sent to Crimea. Unlike Roger Fenton, James Robertson

has taken uncensored, real photographs in the war and revealed the death, pain and fears of war. However, giving this pain with sharp and uncensored images like severed legs and dead people has left deep impression on human conscience. Therefore, after James Robertson's approach, a process has begun to increase the number of anti-war people. It is known that in the following period, people who saw these war photographs and affected started to wait for the photographs that would come from the war and therefore soldiers and photographers were sent to the forefront together.

The effective power of a photo is more about how the photo is delivered rather than being delivered as it is. There are two approaches that how truth is given.

1-The reality is given by changing it within a definite intention, hiding some of it or reconstructing it in a manipulative way.

2 - Presenting the truth by making it more effective through a story and assisting compositional elements and thus realizing the reality to be criticized.

The first one depicts a provocative attitude and the second represents a more aesthetic approach. For this reason, even though it reflects the pain, the fact that the photographs of war should also have an aesthetic element is encountered.

Coskun Aral, who made his name in the world press for the first time with the photographs he took during the Bloody May 1 events that occurred in 1977 through Sipa Press Agency, is one of the most famous Turkish war photographers. Coskun Aral's photographs have appeared in magazines such as Time and Newsweek. Moreover, Coskun Aral was assigned duty on abroad for the first time in 1980 by Sipa Agency.

In the thesis, the valuable photographs taken by Coskun Aral, who has photos which are among the unforgettable documents of history, the art of war photography, the importance of war photography in perception management, and aesthetic concerns and reasons will be evaluated with examples from the artist's works.

Key Words: War Reporter, War photographs, Perception management, Coskun Aral.

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1: Fotoğrafçı bilinmiyor Anadolu Ajansı, Suriye’de Esed rejimi tarafından işlenen savaş suçlarını belgeleyen yeni fotoğraflara İsviçre'nin Montrö kentinde ulaştı. 23.01.2014.....	11
Fotoğraf 2: Fotoğrafçı bilinmiyor Anadolu Ajansı, Suriye’de Esed rejimi tarafından işlenen savaş suçlarını belgeleyen yeni fotoğraflara İsviçre'nin Montrö kentinde ulaştı. 23.01.2014.....	12
Fotoğraf 3: Fotoğrafçı bilinmiyor Anadolu Ajansı, Suriye’de Esed rejimi tarafından işlenen savaş suçlarını belgeleyen yeni fotoğraflara İsviçre'nin Montrö kentinde ulaştı. 23.01.2014.....	12
Fotoğraf 4: Doğan Haber Ajansı (DHA) Bodrum muhabiri Nilüfer Demir, Aylan Bebek	13
Fotoğraf 5: Fotoğrafçı Charles J.Betts tarafından 1847 yılında Meksika-Amerika savaşında çekildi.	16
Fotoğraf 6: Fotoğrafçı Brian H. (1846-1848) America: Meksika – Amerika Savaşı(1840) James Bankhead, ABD Askeri görevlisi	17
Fotoğraf 7: Fotoğrafçı Bilinmiyor, Albay William Gates'in başörtüsü portresi, sağdaki üçte üçlük, askeri üniforma gibi önemli bir görüntüsünü izliyorsunuz. 1844 yılında çekildi. Resimde Albay, ABD Ordusu gösteriliyor; Tampico Valisi, Meksika, 1846-1848.	18
Fotoğraf 8: Roger Fenton, Kırım’a 5 fotoğraf makinası 700 cam levha, fotoğrafları yıkamak için şarap arabasından bozma bir at araba, fotoğraf kimyasalları ve 3 yardımcı ile birlikte gitmiştir.	20
Fotoğraf 9: Dünyanın ilk savaş fotoğrafları 1855'te Kırım’daki Osmanlı – Rus Savaşı sırasında İngiliz fotoğrafçı Roger Fenton tarafından çekilmiştir.	20
Fotoğraf 10: Fenton’ın çektiği 360 kare arasında Osmanlı Ordusu fotoğrafları vardı. ..	21
Fotoğraf 11: Fotoğrafçı Timothy H. O’Sullivan’ın ıslak plaka cam negatif. Mayıs 1864. "Spotsylvania Mahkemesi Binası, Virginia, Bayan Alsop'un evinin yakınlarındaki Ölü Konfederasyon askeri." Grant's Wilderness Kampanyası'ndan Fotoğraflar, Mayıs-Haziran 1864.	22
Fotoğraf 12: Fotoğrafçı Alexander Gardner, The Brady Stüdyosunda, Kasım 1862.	24
Fotoğraf 13: Fotoğrafçı Wathew Brady, Hastanede Yaralı Askerler, 1862.....	25

Fotoğraf 14: Wathew Brady Amerika İç Savaş Fotoğraf Koleksiyonu. 1862	26
Fotoğraf 15: Frank Hurley, Flanders 1917.....	27
Fotoğraf 16: Fotoğrafçı Bilinmiyor. I. Dünya Savaş Fotoğrafları.	28
Fotoğraf 17: Fotoğrafçı Bilinmiyor. I. Dünya Savaş Fotoğrafları.	29
Fotoğraf 18: Fotoğrafçı Bilinmiyor.Seyit Onbaşı'nın mermi taşırken çekildiği fotoğraf. 1915.	29
Fotoğraf 19: Fotoğrafçı Robert Capa, İspanya İç Savaşı'ndan çektiği bir görüntü. 1936	31
Fotoğraf 20: Fotoğrafçı bilinmiyor. Flickr'daki İspanyol tarihinin fotoğrafları.....	32
Fotoğraf 21: Fotoğrafçı Robert Capa, İspanya İç Savaşı'nda çektiği bir görüntü, 1939.	33
Fotoğraf 22: Robert Capa Uluslararası Fotoğraf Merkezi Uluslararası Tugaylar için veda töreni. Les Masies, İspanya. 25 Ekim 1938. Uluslararası Fotoğraf Merkezi Magnum Arşivi.....	34
Fotoğraf 23: Picture Post'un kapağındaki porte	35
Fotoğraf 24: Fotoğrafçı bilinmiyor, "Nazilerin Mitingi", 1934.....	36
Fotoğraf 25: Fotoğrafçı Carl Mydans, " <i>Yaralı bir kadını yardım istasyonuna taşımak için bebek arabası kullanan arkadaşlar</i> " İkinci Dünya Savaşı'ndan Görüntüler. (timedotcom.files.wordpress.com)	37
Fotoğraf 26: Carl Mydans, Sadakatsiz Kadın, 1944 Temmuz 1940'da Mareşal Pétain, Fransa'nın İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya tarafından askeri yenilgisini takiben Vichy Fransa Devlet Başkanı oldu.	38
Fotoğraf 27: Margaret Bourke White, II Dünya Savaşı Sonu.....	39
Fotoğraf 28: Fotoğraf Image Courtesy National Nagasaki arşivinden, Japonya'nın atom bombasını takiben mantar bulutu, 1945.....	40
Fotoğraf 29: Fotoğrafçı Joe Rosenthal tarafından çekilen, İkinci Dünya Savaşı'ndan bir fotoğraf.....	41
Fotoğraf 30: Alfred Eisenstaedt "İkinci Dünya Savaşı'nın bitişinin sembolü haline gelen öpüşme fotoğrafı" 1945	42
Fotoğraf 31: David Douglas Duncan, 1950, Kore.	44
Fotoğraf 32: David Douglas Duncan, 1950, Kore.	45
Fotoğraf 33 :Max Desfor, Kuzey Kore Pyongyang şehri boyunca uzanan Taedong Nehri üzerindeki bir köprü, 4 Aralık 1950. Kore.....	46

Fotoğraf 34: Fotoğrafçı Horst Faas, ABD askeri helikopterleri Kamboçya sınırı yakınında, Tay Ninh'in kuzeyindeki Vietkong güçlerine saldırıya girişen Güney Vietnam askerlerini desteklemek için havadan makineli tüfek ateşi açıyordu. Mart 1965 (bbc.com, Vietnam savaşı).....	47
Fotoğraf 35: Normandiya Çıkarması (D Day Landing) - Robert Capa, 1944	48
Fotoğraf 36: Fotoğrafçı Eddie Adams Vietnam.....	49
Fotoğraf 37: Fotoğrafçı Nick Ut, Vietnam Savaşı'nda ABD nin kullandığı Napalm bombası sonrası çektiği fotoğraf dünyanın gözünü buraya çevirmeye neden oldu. 1972	49
Fotoğraf 38: AP'nin Saygon Bürosu fotoğraf arşivinden, 19 Mayıs 1969 , Vietnam	50
Fotoğraf 39: Fotoğrafçı Horst Faas, Vietnam Savaşı, 1 Ocak 1966, Vietnam	51
Fotoğraf 40: 1991 yılı, Körfez Savaşı esnasında Steve McCurry'nin çektiği fotoğraf...52	
Fotoğraf 41: Fotoğrafçı David C. Turnley, Körfez Savaşı sırasında çekilen fotoğraf, 1991	53
Fotoğraf 42: Fotoğrafçı David C.Turnley, Körfez Savaşı'ndan bir görüntü.....	54
Fotoğraf 43: Fotoğrafçı Bilinmiyor. Amerika'nın Irak işgali. Mart 2003	55
Fotoğraf 44: Fotoğrafçı Bilinmiyor. 31 Mart 2003 Necef yakınlarında çekilen bu fotoğrafta, Iraklı bir tutuklu, dört yaşındaki oğlunu teselli ediyor.....	55
Fotoğraf 45: Fotoğrafçı Bilinmiyor. Amerika'nın Irak işgali. Mart 2003	56
Fotoğraf 46: Fotoğrafçı Bilinmiyor. Amerika'nın Irak işgali. Mart 2003	57
Fotoğraf 47: Fotoğrafçı Bilinmiyor. Amerika'nın Irak işgali. Mart 2003	57
Fotoğraf 48: Saddam Hüseyin'in ABD askerleri tarafından 2003 yılında yakalanışı	59
Fotoğraf 49: Fotoğrafçı Bilinmiyor. Arap Baharından tarihi an.	61
Fotoğraf 50: FOTOĞRAF: AA-ARŞİV] Zahide Tuba Kor'a göre, Arap Baharı süreci Arap dünyasında örgütlü geleneksel yapıların çok hızlı bir şekilde çözülüşüne sahne oldu	62
Fotoğraf 51: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı, "Rus uçağının düşürülmesi" Türkmen Dağı, 24 Kasım 2015.	63
Fotoğraf 52: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı, "Rus uçağının düşürülmesi" Türkmen Dağı, 24 Kasım 2015.	63
Fotoğraf 53: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 ekim 2015.	64
Fotoğraf 54: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 ekim 2015.	65

Fotoğraf 55: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 ekim 2015.	65
Fotoğraf 56: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 ekim 2015.	66
Fotoğraf 57: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 ekim 2015.	66
Fotoğraf 58: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 ekim 2015.	67
Fotoğraf 59: 1 Mayıs 1977'de Taksim'deki 1 Mayıs kutlamalarında yaşanan "Kanlı 1 Mayıs" olaylarına dair Coşkun Aral'ın fotoğrafları.	69
Fotoğraf 60: 1 Mayıs 1977'de Taksim'deki 1 Mayıs kutlamalarında yaşanan "Kanlı 1 Mayıs" olaylarına dair Coşkun Aral'ın fotoğrafları.	70
Fotoğraf 61: 1 Mayıs 1977'de Taksim'deki 1 Mayıs kutlamalarında yaşanan "Kanlı 1 Mayıs" olaylarına dair Coşkun Aral'ın fotoğrafları.	70
Fotoğraf 62: Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.	71
Fotoğraf 63: Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.	72
Fotoğraf 64: Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.	78
Fotoğraf 65: Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.	78
Fotoğraf 66: Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.	79
Fotoğraf 67: Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.	79
Fotoğraf 68: Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.	80
Fotoğraf 69: Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.	80
Fotoğraf 70: Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.	81
Fotoğraf 71: Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.	81

ÖNSÖZ

İnsan beyni, görsel bir değerlendirme yapabilmek için hareket, renk, şekil, derinlik ve ışık gibi temel görsel verilerden faydalanır. Görüntü göz aracılığı ile ilk yakalandığında hızla beynin görsel alanlarına taşınır ve buradaki eski ve yeni görüntü verileri ve ilişkileri arasında bir bağlantı kurarak bu görüntü hakkında bir karara varır. Görüntü hakkında verilen bu karar, görsel veriler ışığında her zaman sadece görünenden ibaret ve kesin-kati bir gerçekliğe işaret etmeyebilir. Görüntüye dair tüm bu faktörler, zihninde tabii olduğu süreçte algılayanın kapasitesi, geçmiş tecrübelerinin yanında dış etkenli belli niyetler çerçevesinde yeni bir anlam yaratmak üzere yeniden tasarlanır ve yaratılır. Yeniden yaratılan bu gerçeklik içerisinde bizler, gerçekte var olan ile var olduğuna inandırılmak istediğimiz gerçeklik arasında manipulatif bir sürecin bir parçası haline geliriz. Tarihin en kapsamlı, geçmişe ve geleceğe ışık tutacak bir kanıt niteliğinde olan ve tüm görsel teknik verileri de içinde barındıran savaş fotoğrafları, manipulatif bir bakış açısının sıkça kullanıldığı bir alan olarak dikkat çekmektedir.

Ülkemizde bugüne kadar savaş fotoğrafçılığı üzerine çok fazla araştırma yapılmadığı bilinmektedir. Savaşın görsel yüzünün yanı sıra, kayıp ve kaygıların kaydedildiği savaş fotoğraflarının sadece görsel veriler ışığında değerlendirilmesi yeterli olmayacaktır. Bu fotoğrafların, savaşın global bir sorun ve gerçeklik olduğu gerçeğinden hareketle manipulatif bir algı yaratma sürecinde kullanılması süreci ve yöntemlerinin araştırılmasının gerekliliği de ortadadır. Bu görüşten hareketle, savaş fotoğrafının teknik görsel verilerinin ve kayıt özelliğinin yanında, sosyal ve psikolojik açıdan algı ve algı yaratma sürecindeki rolü ve etkisi tartışılması gereken psikolojik ve sosyal bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Savaş fotoğraflarının algısal yöntemini ve etkilerini incelediğim bu tez çalışmamda, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğrt. Üyesi Erhan Mutlugün'e, değerli hocam, Dr. Öğrt. Üyesi Basri Gençcelep'e, arkadaşım Volkan Atar'a ve kardeşim Seda Aktaş'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum 2019

Fatih AKTAŞ

GİRİŞ

Savaş fotoğrafları için ilk örnekler Kırım Savaşı'nda Roger Fenton tarafından çekilmiştir. Bu fotoğraflar savaş meydanlarını halka birebir gösterse de İngiliz hükümeti tarafından sansürlenmiştir. Hükümet savaşta uniformaları düzgün, gülen askerlerin fotoğraflarının çekilmesini ve halka dağıtılması emrini vermiştir. Yapılan sansürlere rağmen Fenton tarafından Kırım Savaşı'nda çekilen bu fotoğraflar en eski askeri anı sayılabilecek ilk örnekler olması bakımından önemli ve özellikle görüntünün ve onun insanlara anlattığı olayların manipüle edilmesi bakımından da önemli bir örnektir.

Görseller, bir fikri, konsepti yeni çıkan bir şeyin mevcudiyetini göstergeler yöntemi ile başka insanlara aktarır. Görüntü ilk yakalandığı anda hızla beynin görsel alanlarına gider, görüntü kümeleri ve ilişkileri arasından bu görüntü hakkında karar alınır, ancak görüntü, kavram ve ilişkiler ağının dışına çıktıkça tanım ve etkileşim zorlaşabilir. İnsan beyninin görüntüyü tanımlarken kullandığı ana yapılar arasında renk, şekil, hareket, derinlik ve kuşkusuz ışık sayılabilir. Bu uyarıların hangi yolla duysal sistemleri etkilediği, bu yapıların hangi koşul, durum ve kompozisyonlarda sanat ya da estetik dediğimiz olgunun yaratılmasına katkı sağladığı ve nasıl sanatsal veya estetik bir yön tespit ettiği hala tartışma konusudur. Enformasyon ve teknolojinin gelişmesi ile beraber savaşlar ve onların uygulama şeklide tamamen değişmiştir. Savaşlar artık psikolojik savaflara dönüşmüş psikolojik operasyonlarla halkların tutum ve davranışlarını değiştirmeye, yönlendirilmeye çalışılmıştır. Algı operasyonunun temelindeki psikolojik operasyon örneğın savaşın kazanılması amacıyla değil barışın kazanılması amacıyla da kullanılabilir. Hatta algı yaratılmasında, devletler doğrudan müdahil olabilirler.

BİRİNCİ BÖLÜM

ALGI

1.1. ALGI

Algı kelimesi, dış dünyayı duyular yolu ile anlamlandırarak insanların zihinlerinde yorumlaması ve yorumlanma süreci sonunda bir veriye/bilgiye/kanıya ulaşma süreci olarak tanımlanmaktadır (Arkonaç, 1998: 510).

Algı terimi, dilimizde de Batı dillerinde olduğu gibi “almak kökünden türetilmiştir. Batı dillerindeki “perception” terimi ise Hint Avrupa dilinde almak anlamında kullanılan “kap” kökünden gelmektedir. Algı duyu organlarının bir kısmıyla veya hepsiyle dış dünyadan almış olduğu uyarımlar ile kendi zihninde anlamlı bir bütün haline dönüştürme sürecidir (Beyoğlu, 2015: 335).

Algının, nesnelere ve nesnelere arasında gerçekleşen bilinçli deneyimler olduğu da söylenmektedir (Coren, Ward, Enns, 1993: 747). Bu noktada bir kişiye göre doğru olan bir durumun başka bir kişiye doğru gelmeyeceği gerçeği ile karşılaşırız. Bu anlamda algılanan gerçek kavramının; bölgeden bölgeye, ülkeden ülkeye, hatta kişiden kişiye göre değişiklik göstermesi sebebiyle tekillik taşımayacağı söylenebilir. (Friman, 1999: 6). Bu noktadan hareketle gerçeğin değişebilir veya değiştirilebilir özelliğinden söz etmek mümkün olacaktır.

Bu kapsamda, algı beklentiler ve motivasyonel durumlardan etkilenebilir diyebiliriz. Algı sonucu sahip olunan bilgi bu anlamda güncellenebilir olma özelliği de kazanacak demektir (Arkonaç, 1998: 510).

Algılama ile sürecinde kişi çevresinde ilgisini çeken konuları veya durumları dikkate alır. Kişi, bazı bilgiler ile ilgilenirken bazılarını karşı kayıtsız kalabilir (Eren, 2010: 10).

Algıladığımız bir nesne gerçekten var olan duyular yoluyla bilinebilen şeyler olabileceği gibi, o anda orada bulunmayan nesne ve olaylarla da bağlantılı olabilir. Çünkü bizler evreni algımlarken duyu organlarımızla gerçekte olanları algıladığımız kadar söylenti, hafıza ve fantezilerin de katkısı ile zihnimizde yeni bir gerçeklik yaratabilmekteyiz. Sosyal hayat içerisinde de benzer şekilde davranışların nedenselliği ve işleyişini anlama sürecinde de algılarımızın, yaşamışlıklarımız ve fantezilerin bir araya gelip yeni bir bürün ve gerçeklik yarattığını da tespit edebiliriz (Erişti, 2013: 48).

1.2. STRATEJİK ALGI YÖNETİMİ

Enformasyon ve teknoloji gelişmesi ile birlikte savaşlar ve onların uygulanma şekli de bütünüyle değişmiştir. Artık psikolojik savaş kavramı literatürdeki yerini uygulamaları ile birlikte almaya başlamıştır. Psikolojik operasyon ülkelerin/halkların tutum ve davranışlarını değiştirmek amacıyla bir yöntem olarak kullanılmaya başlanmıştır. Sadece ülkeler açısından değil algı yönetimi bugün kurumlar tarafından da oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. İmaj yaratmak ve yaratılan imajı satmak da algı stratejileri kavramı içerisinde değerlendirilebilir, Psikolojik operasyonlar yazılı, sözlü görsel medya kadar, müzik, sinema, tiyatro, resim, heykel gibi sanat dalları akademi, spor, teknoloji, edebiyat gibi bir ok alanda uygulanmaktadır. Algı operasyonunun temelindeki psikolojik operasyon örneğin savaşın kazanılması amacıyla değil barışın kazanılması amacıyla da kullanılabilir. Hatta algı yaratılmasında, devletler doğrudan müdahil olabilirler.

1.2.1. Stratejik Algı Yönetimine Farklı Yaklaşımlar

En kısa tanımıyla algılama yönetimi dış dünyadan veri akışını kontrol etmek ve geliştirmek anlamına gelmektedir (Saydam, 2005: 81).

“Algılama yönetimi dış izleyicilerce seçilmiş, bilgileri yalanlama ve/veya bildirme faaliyetleridir. Amaç onların duygularını, güdülerini, amaçlarını etkilemek ve değiştirmektir” (The freedictionary, 2006: 1) Bunu yaparken iletişimin her türlü teknik ve unsurlarından yararlanma süreci devreye girecektir. Algı yönetimi sürecinde “Görüntü” en önemli argümanlardan biri olacaktır.

Görseller, bir fikri, konsepti yeni çıkan bir şeyin mevcudiyetini göstergeler yöntemi ile başka insanlara aktarır. Bu göstergeleri algılama ve yorumlama süreci de bir bakıma eğitimle, tecrübeyle doğru orantılı olarak ilerler.

Merleau Ponty “*Algılanan Dünya*” kitabında algılama hakkında şu sözleri dile getirmiştir;

Algının peşinden gidecek olursam, o zaman sanat yapıtını anlamaya da hazır hale gelirim, çünkü sanat yapıtı da etli tenli bir bütünlüktür, sanat yapıtının anlamı, deyim yerindeyse başına buyruk değildir, bağlıdır, onu önümde açığa çıkararak bütün gösterge ve ayrıntıların boyunduruğu altındadır. Yani algı nesnelere gibi sanat yapıtının da doğası görülüp işitilmektedir ve tanımlarla çözümlenmeler sonradan deneyimin dökümünü çıkartırken ne kadar değerli olsa da sanat yapıtındaki bire bir algısal deneyimin yerini tutamaz (Ponty, 2010: 61).

Sanat yapıtının anlamı onu açığa çıkaran bütün gösterge ve ayrıntıların boyunduruğu altında olduğu kadar onu izleyen kişilerin algı düzeyleri, tecrübelerinin de boyunduruğu altındadır ve bu sebeple farklı anlam katmanlarında her kişide farklı ve değişik şekilde tesirler bırakabilir (Ötgün, 2008: 52).

Fotoğraf “gerçekliğe” ait bir anıyı ve olayı görünür kılarak onu meşrulaştırmaktadır veya doğrudan deneyimlemediğimiz, olmuş olduğuna karşı şüphe duyduğumuz bir olayın “gerçekliğini” yeniden kazandırarak tarihin bir parçasına dönüşebilmesini sağlamıştır (Şahin, 2015: 42).

1.2.2. Stratejik Algı Yönetiminde Estetik Boyut

Sanat, insanlığın varoluşundan itibaren, sosyal olarak kazandıklarını sentezler. Eski çağdan günümüze ulaşan kabartmaları izlerken; bakış açısı olarak alan derinliğinden ve görselliğin kurallarından yola çıkarak yapıtlardan etkilenmemize karşın kendimizi saptamalarımızın dışında buluruz. İlk çağlarda yapılan resimler ilkel yollarla yapılmalarına karşın neden etkileyici ve evrenseldirler? İlk çağ deneyinde doğada görülen estetik kavramın dışına taşan görsel algının ve etkinin kaynağı nedir? İnsanda görsel kültür ve içerisinde barındırdığı ilkelin bir ezber bilinci olduğu gerçeğidir (Gombrich, 1997: 39). Bu bilinç, görsel algılamaya yardımcı olur ve yaratıların ana kaynağını da belirler. Görsellik ile meydana getirilen temel öğe; görme duyumuz ve ona bağlı olarak sınırlar ile beyinde oluşturulan duysal tepkimelerdir. Buradaki görsel bütünlük üzerinde görüntüdeki bazı özellikler, insanı duysal olarak daha çok etkiler.

Deneysel çalışmalarda hayvanlara sabit bir oranda kare ile dikdörtgeni ayırması öğretildiğinde hayvanlar kare ve dikdörtgeni ayırabilmektedirler. Fakat kare ve dikdörtgeni, şekiller değişmeden küçültüp büyüttüğümüzde, denekler kare ve dikdörtgeni ayırma özelliğinden yoksun kalabilir. Denekler değişen katsayı ile değişime denk bir kavram üretememektedir. İnsanın başardığı; kavram oluşturma ve örüntü tanımlama özelliği, sanatsal etkinin özelliklerinden bir tanesidir. Usta bir karikatürist bir sima çizeceği zaman, o ana kadar gördüğü binlerce yüzden kendisine çarpıcı gelen yüzleri seçer bu da karikatürünü etkili kılar. Bu tıpkı eski çağ yontuları gibi bir durumdur; tanrıçaların belirgin kalçaları ve büyük yüzlerinden etkileniyorsak, hangi anlatımlardan etkileneceğimizi söyleyen ifadelerdir (Katırcıoğlu, 2019: 28).

Görüntü ilk yakalandığı anda hızla beynin görsel alanlarına gider, görüntü kümeleri ve ilişkileri arasından bu görüntü hakkında karar alınır, ancak görüntü, kavram ve ilişkiler ağının dışına çıktıkça tanım ve etkileşim zorlaşabilir.

İnsan beyninin görüntüyü tanımlarken kullandığı ana yapılar arasında renk, şekil, hareket, derinlik ve kuşkusuz ışık sayılabilir. Bu uyarıların hangi yolla duysal sistemleri etkilediği, bu yapıların hangi koşul, durum ve kompozisyonlarda sanat ya da estetik dediğimiz olgunun yaratılmasına katkı sağladığı ve nasıl sanatsal veya estetik bir yön tespit ettiği hala tartışma konusudur.

Öte yandan fotoğraf anlam üretmeye psikolojik olduğu kadar sosyal argümanların da kullanılmasını gerektiren özel bir iletişim alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Fotoğraf ve temsil ettiği anlam üzerinden yapılan çalışmalar

“Hangi durumlarda neden tepki veriyoruz?”

“Hangi durumlarda neden tepki vermiyoruz?” sorularının cevapları araştırmaya devam etmektedir.

Duysal etkileri kuvvetlendiren etkilerin başında karşıtlar gelir. Karşıtlar ilgiyi doğrudan kendilerine çeker. İnsanların yüklerindeki bir çil veya gamze onları daha çekici yapabilir. Bir diğer önemli konu da görüntünün simetrisidir. Bir şeyin tanımlanması ve algılanıp yorumlanabilmesi için simetriklik estetik tercihte de yer yer görev alır. Doğada gözlemlediğimiz ve beynimizde meydana getirdiğimiz görseller aslında birbiri ile çakışır. Bu çakışma içimizde var olan ilkel içimizde tasarladığımız gerçek arasındadır (Fotoğrafya, 2019: 3. Paragraf).

Dolayısıyla görsel algının oluşturulması veya yönlendirilmesinde farklı teknik ve yöntemler tercih edilebilir. Bu tercihler bizi sanatsal ve estetik olanla manipulatif olan arasındaki tercihe doğru yönlendirir. Temelde estetik ve manipulatif olan aynı tekniği ve yöntemleri kullanır ancak devreye sanatçının bakış açısı, yorumu ve tercihi girdiğinde bu iki yaklaşım arasındaki farkı vurgulanır ve kesin sınırları ile birbirinden ayrılır.

1.2.3. Stratejik Algı Yönetiminde Manipulatif Boyut

Santog yazdığı kitapta insanları etkileyen fotoğrafların temel amacının ne olduğu, insanlara nasıl, hangi biçimde etki ettiği konusuna yanıt ararken kitapta insan-fotoğraf etkileşimi hakkında ortaya kusursuz bir tasavvur koyar. Fotoğraf yaşananları kavramanın en hızlı yolu, olayı aklımızda tutmanın hızlı bir formu olarak tasvir edilir.

İnsanların yazı yolu ile çok zor anlayacakları bir gerçeği fotoğraf kullanarak etkili ve hızlı bir şekilde anlamalarının sağlandığı belirtilir. Fotoğraf makinesi bir yönü ile gerçeğin garantisi gibi görünür ancak buna rağmen insanları yanılttığı da olabilir. Çünkü fotoğraf her zaman belirli bir açıdan çekilir gerçeği işaret eder ama olayın tamamını yansıtamaz, bir çerçeve ile sınırlıdır. Bu da bir bakış açısidir ve kadrage nelerin girip girmeyeceği konusu özel bir seçimin sonucudur. Bu seçim bireysel/psikolojik olabileceği gibi, siyasi amaçlar da taşıyabilir. Bakış açısı ise manipulatif olmak ve estetik olman arasındaki ince bir çizgide hareket eder. Fotoğrafçı eğer isterse izleyiciye gerçeğin tam zıttı duyguları uyandıracak bir fotoğraf çekebilir.

İnsan düşünmek için imgelere ihtiyaç duyar, bu imgeler de düşünceyi içinde barındırır. Bu bağlamda görsel sanatlar, görsel düşünmenin evi gibidir. İmgelerin farklı bakış açıları ile değerlendirilmesi ve nasıl yorumlanması gerektiği hakkında Ron Burnett "*İmgeler Nasıl Düşünür?*" isimli kitabında şu yorumlara yer vermektedir;

Gerçek olayları imgelere ve başka medya biçimlerine bağlayan süreklilik çok az noktada kesintiye uğruyor. Bu durum büyük ölçüde, dijital medyanın ve dijital dolayımın gücüne dayanmaktadır. Teröristlerin, hükümetlerin ve şirketlerin aynı dolayımlanmış mekanı kullanıyor olmaları rastlantı olmasa gerek. Bu mekana internet diyoruz ama bu bile artık, bireylerle toplumları çoğu zaman öngörülemeyen sonuçlar doğuracak şekilde bağlayan çok katmanlı ağları tanımlamanın hayli antika bir yolu gibi duruyor. Ağlar, değişen ölçülerde, neredeyse bütün toplumsal bağlamın bir özelliği olagelmişlerdir. Ama gündelik bir deneyim ve uğraş olarak ağ kurma etkinliği hiç şimdiki kadar yoğun olmadığı gibi, dolayımlanmış deneyimlerin sayısı da hiç bu kadar fazla olmamıştı. Yeni medya manzarasının köşe taşlarından biri pekala bu olabilir. Gelgelelim bir terim, isim ya da metafor olarak "yeni medya" kullanışlı olmak için çok muğlak yaratıcı süreci nitelendirmenin çok sayıda farklı yolu, ağlarla teknolojilerin evriminden, yaratıcı işin dağıtılma biçimlerinden ve cemaatlerle bireylerin birbirleriyle kurdukları olağandışı yoğunluktaki bağlantılardan söz etmek için elimizin altında çok sayıda farklı yöntem var. Medya terimiyle özetlenen etkinlikler o kadar geniş ve o kadar farklı alanlara yayılmış durumda ki hiçbir sınıflandırma işleminin işe yaramaması tehlikesiyle karşı karşıyayız. Tipolojiler ansiklopedikleştikçe evrim geçirmekte olan bir alanı betimleyen listeler geçiyor elimize, oysa yöntemlere dair yapılan seçimleri sorgulayabileceğimiz bir seyir noktasına sahip değiliz. Bu durumda bir listeyi diğerinden ne ayırabilir? Dijital kültür labirentinde, sistemin tam kalbinde görünmez bir tasarım vardır. İmge-dünyalar, o kadar çok farklı düzeyde, aynı anda ve o kadar çok farklı şekilde inşa edilip kendilerini yeniden üretirler ki, zayıf ya da güçlü taraflarının hepsinin beraberce izlerini bıraktıkları, bir tür evrimsel patlamayı andıran sonuçlar ortaya çıkar. Bu mekanın mimarisi daha öncekilerin hiçbirine benzemez ve biz de bu yeni mekanın içinde olmayı deneyimlemek ve bu deneyimleri betimlemek için söylemsel stratejilerle boğuşup duruyoruz. Bu da gezgin, dolaşıcı, hatta katılımcı olarak dahi kendi aldığımız yolu ya da başkalarının aldığı yolu seyretmenize olanak tanıyan bir seyir noktasının

olmadığı anlamına geliyor. Üzerinde durup kendi deneyiminize ya da komşularınızın deneyimlerine göz atabileceğiniz bir platform yok. Başka bir deyişle, sistemin tamamı görüş alanına girmiyor hiçbir zaman uçsuz bucaksız yeni coğrafyanın resmini nasıl çıkartabilirsiniz? Yine de bu uçsuz bucaksız yapıları hayal edebilirsiniz; yani, milyonlarca insanın düşünceleriyle çok yüksek hızlarda çalışan bir mikroelektronik anahtarlar dünyasını, istediğiniz sayıda farklı imge üzerinden, hayal edebilirsiniz. Buradaki daha önemli soru ise bu hayal etmenin bedenlerimize ne yaptığıdır, ne de olsa sibermekan, bir noktaya kadar; bizlerin aynı anda hem anlatıcı hem de karakter olduğumuz bir kurmaca değil mi? Hem kullanıp hem de bel bağladığımız bu teknolojik mekanın şeklini ve mimarisini hiçbir zaman bilmeyecek olmanın içerimleri nelerdir? Elektronik hayatlar sürmek nasıl bir histir (Burnet, 2007: 17).

Sanat mükemmellik, güzellik, düzen ve uyum yaratırken, duyar yolu ile ulaşılamayan, görünmeyen düşlerden doğan şeylerin algılanmasını da sağlayarak memnuniyet ya da hoşnutsuzluğu gösterebilir. Bu tür işlevleri yerine getirmek için büyük oranda görsel düşünme gereklidir. Güzellik yaratmak da bir seçim ve düzenleme sürecidir. Göremediğimiz bir objenin görülebilmesini sağlamak, ona özgü özelliklerini anlamak/ortaya çıkarmak demektir; Mükemmellik, güzellik, düzen, uyum, insanlara ihtiyaç duydukları, uygun bir dünya sunarak bir refah duygusu verir; bunlar, bilişsel bir ifadeyi açık, tutarlı, anlaşılabilir kılmanın gerekli koşullarıdır (Arnheim, 2015: 283).

İnsan doğadaki olayları anlamaya çalışırken bir yandan da kendini anlamak, yorumlamak ve anlamlandırmak ister. İnsan var oluşundan bu yana doğaya karşı kendisini güçsüz hissetmiştir. Farklı sistemler ve yöntemler geliştirerek doğaya hükmetmeye çalışmıştır. Bu çaba, yaratıcılıkla iticilik kazandığında ise ortaya sanatın hemen tüm dallarında bizleri de etkileyen, gelecek insanlarında ilham alacağı yapılar ortaya koymuştur. Tarihin ilk zamanından itibaren geçen zaman hükmetmek ve geleceğe kalmak için mağara duvarlarına resimler yapmıştır. Yaşadığı anı betimlemiş, tanımlamıştır. Bunu yapmadan önce kuşkusuz ilk evre doğanın ve yaşamın tanımlanması ve yorumlanması olmuştur. İnsan kendini anlamlandırmaya çalışırken, dış dünyayı beyinde süzmüş, değerlendirmiş, yeri gelmiş değiştirmeye çalışmıştır. Tüm bunlar bir amaç neticesinde gerçekleşmiştir. “Anlam yaratmak ve anlamak” Bu anlam yaratma ve anlama süreci yüksek oranda yaşanmışlıkların, öncüllerin birikimlerini de katarak gelişmesi ve sanatsal tecrübeye dönüştüğü bir evreyi tanımlar.

1.2.4. Savaş Fotoğrafçılığının Stratejik Algı Yöntemi Üzerindeki Etkisi

Temelde savaş fotoğraflarının amacının sadece kaygı uyandıracak gerçeği vurgulamak olduğu varsayılmaktadır. Savaş fotoğrafının bu kaygı temelli yönelimi

yanında burada işleyen algısal süreci daha tinsel olarak yorumlayan yazarlar, filozoflar ve sanat eleştirmenleri olduğu bilinmektedir. Bunların en önemlilerinden biri olan John Berger “*Bir Fotoğrafi Anlamak*” kitabında gazetede yer alan savaş ile ilgili bir fotoğraf üzerine ile ilgili şu sözlere yer vermektedir.

Gazete fotoğrafı Güney Vietnamlı bir köylü kadının bir Amerikalı asker tarafından sorguya çekilişini gösteriyor. Kadının şakağına silahın namlusunu dayanmış; arkadan bir e l saçlarını kavramış, çekiyor. Şakağına dayanmış silah, yüzünün erken yaşlanıp sarkmış derisini buruşturmuş. Savaşlarda her zaman kıyımlar olmuştur. Tehdit ya da işkence altında sorgulama, yüzyıllardır uygulanagelmiştir. Yine de bu kadının yaşamında (ve belki de artık gerçekleşmiş olan ölümünde) bulunacak anlam yenidir. Bu anlam, görülebilecek ya da hayal edilebilecek her türlü kişisel özelliği kapsayacaktır: saçının ayrılışı, morarmış yanağı. Birazcık şişmiş alt dudağı, adı ve ona kimin seslendiğine bağlı olarak bu adın kazandığı anlamlar, çocukluğuna ilişkin anıları, kendisini sorgulayana karşı duyduğu nefretin bireysel niteliği, doğumundan beri sahip olduğu yetenekler, o ana dek ölümden kurtulabilmesini sağlayan koşulların her bir ayrıntısı, sevdiği herkesin adını söylerken bunlara kattığı vurgu, sahip olabileceği sağlık sorunlarının teşhisi, bunların toplumsal ve ekonomik nedenleri, şakağına dayanmış silah namlusuna karşı ince düşünceli kafasının derinliklerinden çıkarıp getirdiği karşı koymaların hepsi. Ancak, bu anlam global gerçekleri de kapsayacaktır: Hiçbir şiddet, emperyalist ülkelerin dünyanın büyük kesimine uyguladığı ölçüde yoğun, o ölçüde yaygın, o ölçüde uzun süreli olmamıştır: Vietnam savaşı, bu şiddete karşı direnen ve bağımsızlıklarını ilan eden bütünleşmiş bir halk örneğini yok etmek için yürütülmektedir. Vietnamlılar'ın, dünyadaki en büyük emperyalist güç karşısında yenilmez olduklarını göstermeleri otuz iki milyonluk bir ulusun olağanüstü gücünün kanıtıdır; dünyanın başka yerlerindeki iki milyarımızın kaynakları (bu kaynaklar yalnızca malzemeleri ve emeği değil, yaşanan her bir hayatın olanaklarını da içerir) telef ve istismar edilmektedir. Dünyada sömürünün sona ermesi gerektiği söylenir. Sömürme hakkı savunulurken sömürünün daha da arttığı, yaygınlaştığı, semirdiği ve acımasızlaştığı bil inmektedir. Açıkça söyleyelim: Katlanılmaz olan Vietnam'daki savaş değildir; Vietnam dünyanın bugünkü katlanılmaz durumunu doğrulamaktadır. Durum o boyutlardadır ki Vietnam halkının verdiği örnek bir umut ışığı olmuştur (Berger, 2015: 31-33).

Berger bu tanımlamasında bir savaş fotoğrafının sadece görsel ve kaygı uyandıran gerçekliğine değinmemiş. Bir fotoğrafın anlam katmanlarında yer alan bireysel, sosyal ve evrensel insani ve ahlaki gerçekliklere de dikkat çekmiştir. Unutulmaz fotoğraflar arasında yer alan sadece Vietnam savaşında olan fotoğraflar değildir kuşkusuz, günümüze kadar ulaşan ve bizi derinden etkileyen hikâyeye sahip pek çok savaş fotoğrafı bulunmaktadır. Bu fotoğrafların gazetelerde yer alması ile birlikte insanların zihnindeki savaş algısı da değişmekte, savaş X insan ikileminde daha fazla empati yapabilme fırsatı bulabilmektedir. İnsanlar fotoğraf sayesinde sadece kendilerine

gösterileni ve gösterilen karşısındaki gerçeği değil, bu gerçek içerisinde gizlenmiş hikayeleri ve insanları da görme ve anlama şansına sahip olabilmıştır. Gelişen teknoloji ve fotoğrafın insanlara sundukları sayesinde Dünyada savaş karşıtlığının giderek arttığı bir sürece girildiği söylenebilir.

Fotoğrafın önemi konusunda Amerika'lı gazeteci William Hearst'ın şu anekdotu oldukça önemlidir. Küba konusunda ABD-İspanya arasında yaşanan gerginlik üzerine Hearst muhabirinden Küba'ya gitmesini ve etkileyici bir içerik bulmasını ister. Muhabir Küba'ya gider ve "Burada hiç olay yok" telgrafını gönderir. Bunun üzerine William Hearst basın tarihine geçen "Sen fotoğrafı çek ben savaşı çıkartırım" telgrafını gönderir.

Görüntünün içerik yaratmaya ve dolayısıyla manipülasyon yaratmaya müsait yapısını gözler önüne seren önemli bir örnektir.

Algı yönetimi temelde, Amerikan ordusu tarafından ortaya konmuş bir kavramdır ve kitlelerin hislerini, güdülenmelerini, düşünce sistemlerini etki altına almaya çalışmak için yürütülen eylemlerin tamamı" anlamına gelir. Algı savaşı" diğer savaşlardan daha etkili, kolay, ucuz ve onların üzerinde bir role sahip bir yapıdadır. Gerekli algıyı yaratmadan hiçbir savaşı kazanmak olanaklı değildir.

Bill Gates'in ifade ettiği gibi; "Fotoğrafa hükmedenler, insanların beyinlerine de hükmeder" (Yamı, 2009: 51).

Fotoğraf tarih süreci içerisinde savaşların devrim ve politik ayaklanmaların gözlemcisi konumunda yer almıştır (Turner, 1987: 7). Fotoğrafın politik ve gündelik hayatın bu kadar içinde yer alması onun belli amaçlar için kullanılacak bir araç olarak görülmesinin yolunu da açmıştır. Bu yaklaşım fotoğrafın manipülasyon için de kullanılabilir elverişli bir alan olduğu gerçeğini de gözler önüne sermiştir (Demirel, 2015: 35).

Jacques Rancière, "Görüntüler bakışımızı değiştirir; eğer anlamları öngörülmemişse ve anlamları da etkilerini öngörmüyorsa, görüntüler mümkün olanın manzarasını değiştirir." diyerek imgenin izleyicinin algısını nasıl değiştirebileceğini vurgular (Rancière, 2010: 96).

Özellikle savaş zamanlarında, bazı fotoğrafların halk bilincini geliştirdiği veya bir şekilde politikayı köşeye sıkıştırarak tarihin akışını değiştirdiği görülmüştür. (Irbiy, 2005) Walter Benjamin'de, "psikanaliz vasıtasıyla bilinçdışının dürtüleri hakkında bilgi

sahibi olabildiğimiz gibi fotoğrafik yöntemler sayesinde de görsel bilinçdışı hakkında bilgi edinilebileceğini vurgular (Benjamin, 2013: 12).

Tarihe şahitlik eden çok önemli fotoğraflar arasında unutulmayanlardan birisi de Amerika Birleşik Devletleri'nin Japonya'nın Nagazaki şehrine yapmış olduğu nükleer saldırısının ardından çekilen fotoğraflardır. Bu fotoğrafların ortaya çıkması, ABD'nin savaş esnasında ve İkinci Dünya savaşından sonraki yıllarda yapmış olduğu sansürden dolayı uzun yıllar sonrasında mümkün olmuştur. 1945 yılı ağustos ayının 9. Gününde Amerika'nın gerçekleştirdiği saldırıda kullandığı "Fat Man" adındaki atom bombasının içerisinde tonlarca TNT olduğu, Nagazaki şehrindeki yapıların %36 sının yerle bir olmasına sebep olduğu, 4 kilometrelik bir alanda etkisini gösterdiği ve 90 bin kişinin ölümüne sebep olduğu bilinmektedir. Fotoğrafta saldırı sonucu meydana gelen toz bulutunun görüntüsü görsel bir veri olarak değerlendirilebilir. Bu bombanın binlerce kişinin ölümüne neden olduğu gerçeği bilinmedikçe fotoğrafın insanların zihninde yıkıcı bir etkisi olmayacağı açıktır. Buradan da anlaşılabilir gibi savaş fotoğrafının estetik yanı burada devreye girmektedir. Acının ve bunun insanlığa etkisinin mümkün olan etkili ve en estetik şekilde sunulabilmesi aradaki gerçekliğin ortaya konması kadar bu gerçekliğin etkisinin vurgulanması açısından da önemli bir hale gelecektir.

Diğer taraftan savaş fotoğrafının estetik yönünün öneminin ve gerekliliğinin anlaşılabilmesi için "seyirlik cazibe" ifadesinin tehlikesine de dikkat çekmek gerekmektedir (Yurdalan, 2006: 68).

Savaş şiddetin fotoğrafları her ikisinin de normalleşmesi sorunun ortaya çıkarır mı? Sorusu da burada önemli bir noktadadır. Savaşa ve şiddete dair fotoğraflar insanın savaşın kanlı yüzüne tepki vermeye mi iter, yoksa şiddeti normalleştirerek, tepki için şiddetin dozunun artmasına mı neden olur?" İnsanların acıya alışma eğilimi özellikle savaşın gerçekliğinin aktarılması noktasında hassas bir denge takip edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Çünkü çok fazla acı duyarsızlaşma durumunu ortaya çıkarabilir ve acı, görsel bir şölene dönüşebilir (Yılmaz, 2016: 53).

Karabıyık ise, bu noktada azalan verim ilkesinden hareketle, izleyicilerin şiddete alıştıkça, şiddetin etki uyandırabilmesi için görüntülerin daha şiddetli olması gerektiğini ifade etmektedir (Karabıyık, 2011: 29). Peki bu artması gerekli olan şiddeti estetik olanda savaşın ve acının görüntüsünün insan duygularına hitap edecek onu kendisi ve dünya ile karşı karşıya getirecek bir arınma süreci olan Katarsis'e ulaştıracak estetik

görsel hikaye anlatımı ile sağlamak mümkün olabilir mi? Katarsis, eski Yunancada bireyin korku ve acıma duyguları yaşayarak yaşadığı içsel arınma sürecini temsil eder (Bozkurt, 1995: 106).

Anadolu Ajansı (AA) Eski Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Kemal Öztürk (Güranlı, 2014: 1) Anadolu Ajansı tarafından yayınlanan Suriye’de yaşanan iç savaşa dair rejim güçlerinin savaş suçu belgesi niteliğindeki fotoğrafların, insanlığa karşı işlenmiş bir suç kapsamında önemli bir haber değeri taşıdığını ancak fotoğrafların devamını yayınlanmaları halinde etki gücünün kalmayacağını ve olağanlaşacağını belirtmiştir (“Suriye’den yeni savaş suçu fotoğrafları”) (Güranlı, 2014: 1).

Fotoğraf 1. Fotoğrafçı bilinmiyor Anadolu Ajansı, Suriye’de Esed rejimi tarafından işlenen savaş suçlarını belgeleyen yeni fotoğraflara İsviçre’nin Montrö kentinde ulaştı.
23.01.2014

<https://www.sabah.com.tr/galeri/aktuel/suriyedeki-vahsetin-yeni-fotograf-lari/3> Erişim Tarihi: 26.05.2018

Fotoğraf 2. Fotoğrafçı bilinmiyor Anadolu Ajansı, Suriye’de Esed rejimi tarafından işlenen savaş suçlarını belgeleyen yeni fotoğraflara İsviçre'nin Montrö kentinde ulaştı. 23.01.2014

<https://breaking911.com/warning-graphic-images-syria-continues-killing-innocent-as-world-turns-a-blind-eye/> Erişim Tarihi: 26.05.2018

Fotoğraf 3. Fotoğrafçı bilinmiyor Anadolu Ajansı, Suriye’de Esed rejimi tarafından işlenen savaş suçlarını belgeleyen yeni fotoğraflara İsviçre'nin Montrö kentinde ulaştı. 23.01.2014
<https://etleboro.org/g/54f1f23ca0f972f773e71ab2e112184ben/syria-rights-group-thousands-killed-by-regime-at-al-mezzeh-‘slaughterhouse’-hospital> Erişim Tarihi: 30.05.2018

Savaş fotoğrafının etkin çok ve sık yayınlanması değil, az ve öz olması gerektiğini de böylece söyleyebiliriz. Ayrıca Rahibe Teresa “Çoğunluğa baktığımda, asla harekete geçmem, ancak bir kişiye bakarsam o zaman harekete geçerim.” İfadesinde de benzer ancak bir yönü ile farklı bir duruma örnek vermektedir. İnsan Çok olanda hikayeyi göremez ancak bir olanda yani tekil olanda hikayeyi görebilir ve ancak bu şekilde bir özdeşleşme sağlayabilir (Slovic, 2007: 33).

Stalin “Bir kişinin ölümü trajedidir. Bir milyon kişinin ölümü ise tamamen istatistiktir.” Derken belki de bu psikolojik gerçeğe dikkat çekmektedir.

Tehlikede olan bir grup çocuk, tehlikede olan bir çocuk kadar etki yapmayacaktır. Çünkü tek çocukta bir hikâye vardır. Aylan Kurdi Bebek Fotoğrafı etkili bir örnek olabilir.

Fotoğraf 4. Doğan Haber Ajansı (DHA) Bodrum muhabiri Nilüfer Demir, Aylan Bebek.
<https://www.cnnturk.com/video/turkiye/aylan-kurdinin-olumunun-birinci-yil-donumu>
 Erişim Tarihi: 03.06.2018

Almanya'nın Göç, Mülteciler ve Uyumdan Sorumlu Devlet Bakanı Aydan Özoğuz, bir fotoğrafın toplum üzerinde ne gibi bir etkisi olabileceğini şu şekilde ifade etmiştir; “Bu zamana kadar İngiltere ile görüşülüyordu ve her zaman ‘hayır’ deniliyordu, başka ülkeler de ‘biz almayız, yeteri kadar yardım yapıyoruz’ diyordu. Ama 2-3 gün sonra İngiltere’de halk caddelere çıktı ve ‘biz de yardım etmek istiyoruz’ dediler” (Aylan Bebek, 2016, 1.Paragraf).

Bazı fotoğraflar vardır ki, insanı derinden etkileyip zihninde önemli bir yerde kalırken kimileri de hiçbir etki bırakmadan unutulur gider. Sanat tarihçisi Felix Hoffmann fotoğrafların düşünce şekillerini değiştirebilmesi için, o fotoğrafın uzunca bir süre insanların zihnine kazınmış olması gerektiğini vurgular. Hoffmann fotoğrafın kişisel bir hikayeye somutlaştığında insanların bu fotoğraf yoluyla empati kurmasına olanak yaratılacağını belirtir. “Orada yatan benim çocuğum da olabilirdi.” diye düşünmeyi sağlayan da bu psikolojidir (Sanderson, 2015: 43).

Linfield’in sözlerini hatırlamak yerinde olacaktır. “Fotoğraf bizlere insanı anlamadaki başarısızlığımızı öğretmekte, bu anlamda fotoğraf belge niteliği olmasının yanı sıra siyasal bir bilinç de yaratmaktadır. Fotoğraf bizleri ıstırap deneyimlerine diğer tüm sanat ve gazetecilik biçimlerinden daha çok yakınlaştırmaktadır” (Linfield, 2013: 59). Fotoğraf heyecan yaratabilir ve büyük toplumsal tepkilere zemin hazırlayabilir. Ölü bir çocuk bedeninin fotoğrafı binlerce insanın hayatını kurtarması olasılığı yaratabilir (Demirel, 2001: 119). Linfield “Hiç fotoğraf görmemiş olsaydınız, entelektüel, politik ve ahlaki dünyanızın nasıl olabileceğini bir an için düşünün” (Linfield, 2013: 60) diyerek önemli bir gerçeğe dikkat çekmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

TARİHTEN GÜNÜMÜZE SAVAŞ FOTOĞRAFLARI

2.1. MEKSİKA – AMERİKA SAVAŞI

Amerika Birleşik Devletleri'nin 1845'te Teksas'ı kendi topraklarına kattığını ilan etmesi ve sınırda yaşadıkları anlaşmazlıklar sebebiyle başlayan Amerika-Meksika Savaşı, (1846 – 1848) Amerika'nın mutlak zaferi ile sonuçlanmış ve ABD, Rio Grande'den Büyük Okyanusa kadar olan geniş Meksika topraklarını sınırlarına katmıştır. Teksas'ın Amerika egemenliğine girmiş olmasının yarattığı kaosun ardından, Amerika başkanı James K. Polk, John Slidell'ı tartışmalı Teksas sınırı konusunu ve Meksika'nın elindeki New Mexico ve Kaliforniya'nın satın alınmasını görüşmek üzere Meksika'ya göndermiştir. Bu görüşme isteğinin yönetim tarafından reddedilmesi ile Nueces ile Rio Grande arasındaki toprakların işgal edilmesi emrini verilmiştir. Bunun üzerine Meksika'dan Amerika'ya karşılık olarak gönderilen birliklere saldırı düzenlemiştir. 11 Mayıs'ta Meksika'nın Amerika topraklarında ABD'li askerlere saldırıda bulunduğu ve Amerikalı askerlerinin kanının döküldüğünü konu alan bir konuşma yapılmıştır. Buradaki konuşmadan sonra kongre 13 Mayıs'ta savaş ilanını onaylamıştır.

1839 Haziran ayında "Daguerrotype"ın Fransız Bilimler Akademisinden dünyaya duyurulmasından altı yıl sonra, Fransa'dan çok uzak bir yerde, Meksika-Amerika savaşında savaşa dair ilk görüntüler kaydedilmiştir. Elli adet civarında olan bu "Daguerrotype" lar bugün bir kısmı oldukça yıpranmış da olsa savaş fotoğrafının ilk örneklerinden sayılmaktadır. Ancak bu fotoğraflara savaş fotoğrafı yerine savaşta çekilmiş ilk fotoğraflar" demek daha uygun bir tanımlama olabilir çünkü bu fotoğraflar savaşın gerçek yüzünü yansıtmaktan çok uzak fotoğraflardır. Kullanılan teknik "Daguerrotype" olduğu için çok uzun süreli pozlamalar ile elde edilen bu fotoğraflar daha çok üniformalı askerlerin hatıra fotoğrafları ile uzun pozlamalar yüzünden bomboş görünen şehir manzaralarıdır. O dönemde fotoğrafçıların gerçekleri belgelemek istedikleri süreçte teknik sorunlar ile karşılaştıkları bilinmektedir. Hem Daguerrotype hem Calotype çekim sırasında uzun pozlamalara ihtiyaç duydukları gibi, çekimden önce de kullanılacak materyaller için de uzun bir hazırlık süreci ve çekimden sonra zahmetli

bir laboratuvar aşaması gerektirdiğinden savaşın o hızlı ritmi içinde fotoğraf çekmek imkânsız hale gelebiliyordu (Elitok, 2011: 28)

Fotoğraf 5. Fotoğrafçı Charles J. Betts tarafından 1847 yılında Meksika-Amerika savaşında çekildi.

<https://www.cnnturk.com/dunya/tarihin-ilk-savas-fotograf-lari> Erişim Tarihi: 04.06.2018

1846 yılları boyunca Charles J. Betts, Meksika- Amerika savaşları boyunca tarihte kesin olarak bilinen savaş fotoğraflarını kaydetmiş ilk fotoğrafçılar arasında yer almaktadır. Kaynaklarda gösterildiği üzere Meksika-Amerika savaşından alınan bu görüntünün anlık ve gizli bir şekilde çekildiği bilinmektedir (Fotoğraf 5).

Fotoğraf 6. Fotoğrafçı Brian H. (1846-1848) America: Meksika – Amerika Savaşı
(1840) James Bankhead, ABD Askeri görevlisi
<https://tr.pinterest.com/pin/316026098825347725/> Erişim Tarihi: 06.06.2018

Fotoğraf 7. Fotoğrafçı Bilinmiyor, Albay William Gates'in başörtüsü portresi, sağdaki üçte üçlük, askeri üniforma gibi önemli bir görüntüsünü izliyorsunuz. 1844 yılında çekildi. Resimde Albay, ABD Ordusu gösteriliyor; Tampico Valisi, Meksika, 1846-1848.

<http://abatallademonterrey1846.blogspot.com/2013/06/> Erişim Tarihi: 08.06.2018

2.2. KIRIM SAVAŞI

1849 yılında Macarlar Avusturya'ya karşı bağımsızlıklarını ilan ederler. Rusya'nın yardımı ile isyan bastırılır ve Macarlar Osmanlı İmparatorluğu'na sığınmak zorunda kalırlar. Rusya'nın isyanı bu kadar kolay bastırması Avrupa'da kendini büyük güçler arasında görmeye başlamasına neden olur. Çar I. Nikola Osmanlı Devleti'ne yapmayı planladığı saldırıya engel olabilecek devletler ile diplomatik ilişkilere başlar. Rusya'ya göre Avusturya ve Prusya karşı çıkmazlar çünkü onlar müttefiklerdir. 1848 İhtilali ile Fransa zaten sarsılmıştır ve Çar, "III. Napoleon Rusya'ya savaş açmaz." diye düşünmektedir. Bir tek İngiltere şüphelidir. İngiltere elçisi ile yapılan bir konuşmada İngiltere'nin desteğini alabilmek için Rusların İngiltere'nin İstanbul'a yerleşmesine izin

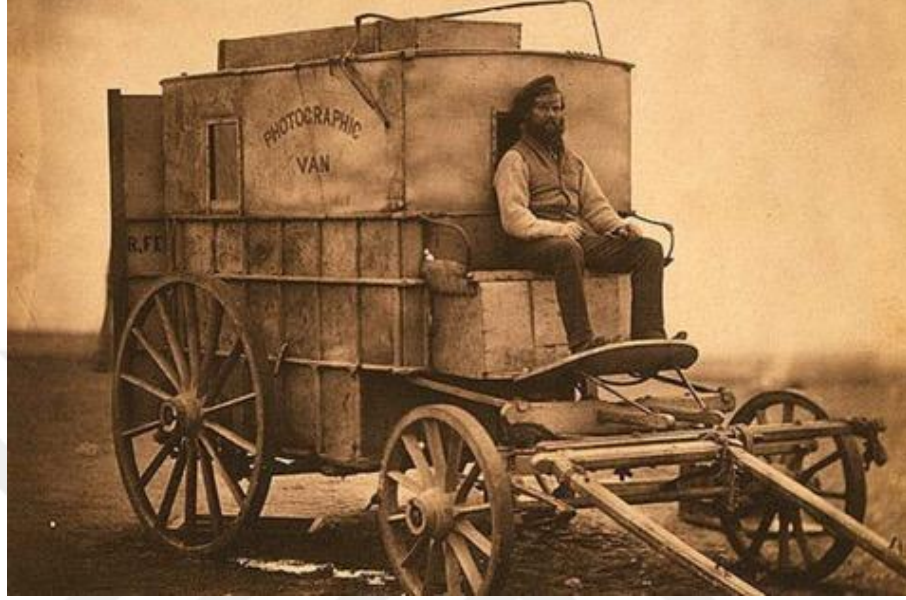
vermeyeceği açıkça belirtilir. Osmanlı Devleti, diplomatik görüşmelerin sonuca ulaşamaması üzerine savaş hazırlıklarına başlar. Saldırgan taraf olmamak için Hıristiyanların bu savaşın sorumlusu olmadığına kabul edildiğine dair ferman yayınlanır. Rum ve Ermeni Patrikleri de padişaha sadakat beyannameleri yollarlar. Bu belgeler Avrupa kamuoyunu kazanabilmek için kullanılır. 7 Fransız ve İngiliz donanmaları Çanakkale'ye gelir. Rus askerleri 21 Haziran 1853'te Prut nehrini geçip Bağdat'ı işgal eder. Avusturya problemlerin çözümü için Viyana'da toplanmayı önerir. Diğer devletler bu öneriyi kabul eder. Temmuz ayında toplanan konferansta Osmanlı Devleti'nin önüne yine Ortodokslar'ın himayesiyle ilgili madde getirilir. Osmanlı Devleti bu madde değişmeden şartları kabul etmeyeceğini bildirir. Rusya, İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ne yardım etmeyeceğini, Fransa'nın ise kendisine karşı savaşa girmek istemeyeceğini düşünmektedir. Ancak bu iki ülke de çarın boğazlara yerleşmesinin sonuçlarının farkındadır. Avusturya da Balkanlar'daki Rus üstünlüğünün kendileri için ne anlama geleceğini anlar ve Rusya bir anda kendini tek başına Osmanlı, İngiliz ve Fransız ortaklığının karşısında bulur (Aydın, 2003: 128).

1855-1856 Kırım savaşı ve 1861-1865 Amerikan Birleşik Devletleri İç Savaşı'nın fotoğraf tarihindeki önemi ilk savaş fotoğraflarını bu dönemde çekilmiş olmalarıdır. Kırım ve Amerika İç Savaşı, savaş fotoğrafçılığının ortaya çıkması ve gelişmesine ortam hazırlayan en önemli toplumsal olaylardır. Bununla birlikte, Sontag'a göre, Avrupa'yı yeniden şekillendiren, toplumu fazlasıyla etkilemiş olan II. Dünya Savaşı'nda çekilen fotoğraflar da tarihe tanıklık eder nitelikte olduğundan büyük önem taşır.

Kırım Savaşı'nı görüntüleyen ilk fotoğrafçı Roger Fenton'dur ancak Fenton'un savaş sırasında oluşan şiddet, korku ve acıyı içeren fotoğraflar çekmediği bilinmektedir. Fenton'un çektiği fotoğraflar daha çok askeri anı sayılabilecek fotoğraflar olarak tanımlanabilir. İngiliz hükümeti Fenton'u asker ailelerinin şiddet içerikli fotoğrafları görüp üzülmemeleri için böyle fotoğraflar çekmemesi koşulu ile Kırım'a yollamıştır.

İngiliz Hükümeti'nin bu yaklaşımı daha önce de belirtildiği gibi savaş fotoğrafında algı yönetimi kavramı noktasında önemli bir örnek teşkil eder. Bu manipulatif yaklaşım ile savaş sırasında askerlerini sağlıklarının ve keyiflerinin yerinde olduğu algısı yaratılmaya çalışılmıştır. Fenton'dan sonra Kırım'a giden James Robertson, herhangi bir sansüre maruz kalmadan ve kısıtlanmadan çektiği fotoğraflarda

savaşın gerçekten nasıl ölümler, acılar getirdiğini belgeleyen fotoğraflar çekebilmiştir. Daha sonra Mathew Brady, Amerikan İç Savaşı'nı baştan sona fotoğraflayarak, savaşın ciddiyetini ve korkunç gerçekliğini Amerikalıların evlerine kadar getirmiştir. (Özel, 2011: 48-50).

Fotoğraf 8. Roger Fenton, Kırım'a 5 fotoğraf makinası 700 cam levha, fotoğrafları yıkamak için şarap arabasından bozma bir at araba, fotoğraf kimyasalları ve 3 yardımcı ile birlikte gitmiştir.

<https://www.cnnturk.com/dunya/tarihin-ilk-savas-fotograflari> Erişim Tarihi: 09.06.2018

Fotoğraf 9. Dünyanın ilk savaş fotoğrafları 1855'te Kırım'daki Osmanlı – Rus Savaşı sırasında İngiliz fotoğrafçı Roger Fenton tarafından çekilmiştir.

<https://www.haberturk.com/dunya/haber/1187155-kirim-savasi-fotograflari> Erişim Tarihi: 10.06.2018

Fotoğraf 10. Fenton'ın çektiği 360 kare arasında Osmanlı Ordusu fotoğrafları vardı.
<http://www.getty.edu/art/collection/objects/60825/roger-fenton-plateau-of-sebastopol-iv-english-1855/>
 Erişim Tarihi: 13.06.2019

Kırım Savaşı'ndan dönen Fenton, 22 Haziran'da İngiltere'ye geri döndüğünde koleraya yakalanır ve hastalığı atlatır. Çektiği savaş fotoğrafları Paris ve Londra'da sergilenir ve Illustrated London News'da yayınlanır. Paris'te fotoğrafları gören 3. Napolyon, fotoğraflardan çok etkilenir ve hemen iki fotoğrafçıyı Jean-Charles Langlois ve Leon Mehedin'i Fransa adına Kırım'a Sivastapol'e gönderir. Kasım 1855'te Kırım'a ulaşan bu iki fotoğrafçı da tarihteki ikinci ve üçüncü savaş fotoğrafçıları olarak fotoğraf tarihindeki yerini alır. Langlois ve Mehedin'in çektiği fotoğraflar gazetelerde yayınlanmamıştır ancak bu fotoğraflar bugün Bibliothèque Nationale de görülebilir. (teknolojioku, 2019, 3-4. Paragraf).

2.3. AMERİKA İÇ SAVAŞI

Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan iç savaş, Güneydeki bağımsız olmak isteyen 11 Eyalet arasında Eyalet birliğinden çıkmak istemeleri ile başlamıştır. Bağımsız olmak isteyen 11 Güney Eyaleti arasındaki yaşanmış tarihi bir çatışmadır. Abraham Lincoln'ün 1860 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Başkanı olmasıyla birlikte 11 Güney eyaleti Jefferson Davis öncülüğünde başlatılan isyan sonrasında bağımsız olduklarını ilan etmişlerdir. İç savaş; Carolina'daki Sumter Kalesi'nden, yapılan top

atışlarıyla 1861 yılının eylül ayında başlamıştır. 1863’de köleliğin kaldırılması için parlamentoya bir teklif sunulmuş ve kabul edilmiştir. Bu teklif 31 Ocak 1965’de kanunlarca yasalaştırılmıştır. Bu yasanın çıkışından beş gün sonra Abraham Lincoln uğradığı suikast neticesinde öldürülmüştür.

Fotoğraf 3. Fotoğrafçı Timothy H. O'Sullivan'ın ıslak plaka cam negatif. Mayıs 1864. "Spotsylvania Mahkemesi Binası, Virginia, Bayan Alsop'un evinin yakınındaki Ölü Konfederasyon askeri." Grant's Wilderness Kampanyası'ndan Fotoğraflar, Mayıs-Haziran 1864.

<https://www.forosperu.net/temas/la-guerra-civil-de-1861-a-1865.310798/pagina-14> Erişim Tarihi: 17.06.2018

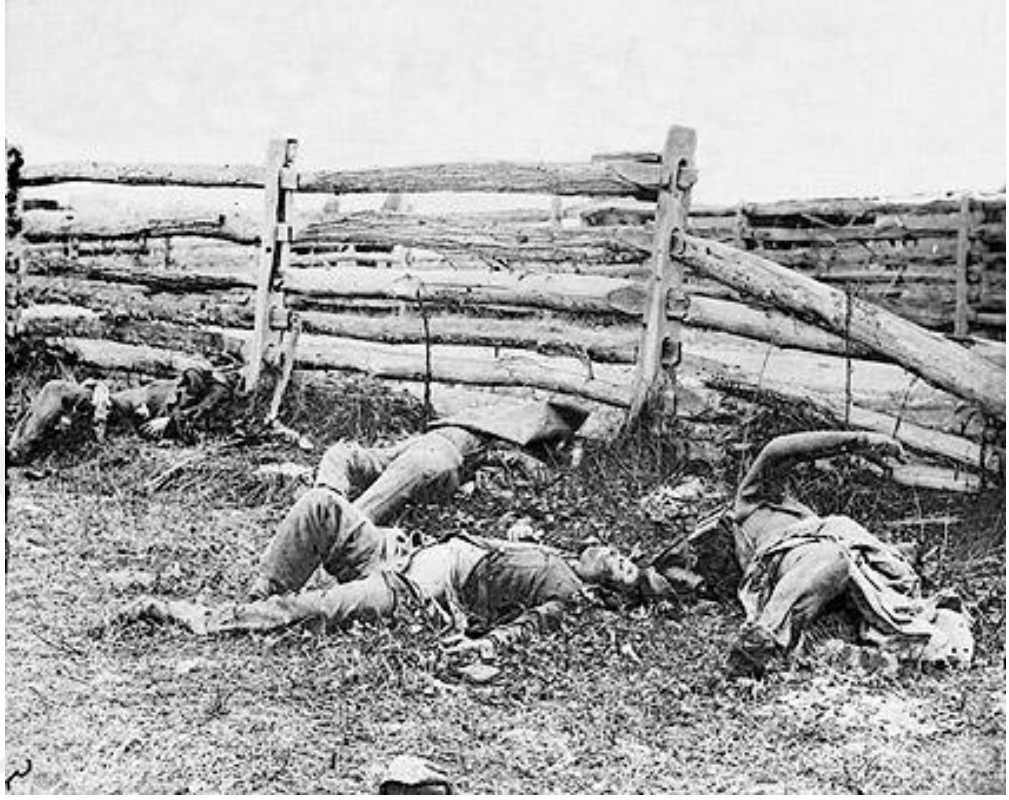
Amerika İç Savaşı’ndaki bu süreci detaylı olarak kaleme alan Susan Wise Bauer “Dünya Tarihi” isimli araştırma kitabında şu satırlara yer vermiştir;

1861 'de soğuk bir nisan gecesini, Victor Emmanuel İtalya kralı olarak taç giydikten yalnızca bir ay sonra, Beyaz Saray'daki Birleşik Devletler başkanı önündeki el yazısını okuyordu. Ben, Birleşik Devletler Başkanı Abraham Lincoln ... bu yazıyla Birlik'in birkaç eyaletinin milis kuvvetlerini çağırıyorum ... yetmiş beş bin İcini çekti, eliyle yüzünü sıvazladı. Ertesi sabah, bu bildiri ülkedeki bütün gazetelerde yayımlanmış olacaktı. Ve yetmiş beş bin Amerikalı erkek silahlarını ve süngülerini kuşanıp komşularıyla savaşmak için yola koyulacaktı. Ancak Abraham Lincoln başka bir çaresi olmadığını hissediyordu. İki ay önce, Birleşik Devletler'in yedi eyaleti (Güney Carolina, Mississippi, Florida, Alabama,

Georgia, Louisiana ve Teksas) Birleşik Devletler' den ayrıldıklarını ilan etmişlerdi. Amerika Konfedere Devletleri adında ayrı bir ülke kuracaklardı. Amerika Konfedere Devletleri, Güney Carolina'daki Sumter Kalesi'nde üslenmiş Birleşik Devletler askerlerinin kaleyi Konfederasyon askerlerine teslim etmelerini istedi. Ancak Birleşik Devletler Fort Sumter'dan ayrılmayı reddetti. İki gün önce, güneş doğmadan önceki alacakaranlıkta, Konfederasyon askerleri Fort Sumter'ın surlarına top ve tüfeklerle ateş etmeye başladılar. Tam iki gün boyunca aralıksız süren ateşten sonra, üssün içindeki Birleşik Devletler komutanı sonunda Amerikan bayrağını indirdi. Artık Sumter Kalesi surlarında Amerika Konfedere Devletleri'nin bayrağı dalgalanıyordu. Abra ham Lincoln Birleşik Devletler' in nasıl bir karşılık vereceğine karar vermek zorundaydı. O savaşmayı seçti. Birleşik Devletler yedi asi eyaleti geri getirmek için güç kullanacaktı. Ertesi sabah Lincoln bildirisini yayımladı. Bunun üzerine Birleşik Devletler' in dört bir yanından insanlar bir araya gelerek, tezahüratlar ve konuşmalar yaptılar; Amerikan milli marşını söylediler. Ancak Lincoln' ün savaşa girecek olmasından bütün eyaletler memnun değildi. İki gün sonra, Virginia Amerika Konfedere Devletleri'ne katıldı. Bir ay sonra, üç eyalet daha (Arkansas, Tennessee ve Kuzey Carolina) Birleşik Devletler'den ayrılarak Konfederasyon'a girdi. Kuzey ve güney arasındaki sınırda yer alan Kentucky, Missouri, Batı Virginia, Maryland ve Delaware de başkana bir mesaj gönderdi. Konfederasyona katılmayacaklardı ama Birleşik Devletler için savaşmayı da kabul etmiyorlardı. Missouri valisi, Lincoln'e, güneye karşı girişilecek bir savaşın, "yasa dışı, anayasaya aykırı ... insanlık dışı ve acımasız;" olduğunu söyledi. Kentucky valisi de şöyle dedi: "Kentucky kardeş Güney eyaletlerine boyun eğdirme gibi kötücül bir amaç için birlik göndermeyecektir." Birleşik Devletler kurulalı daha yüz yıl olmamıştı ama daha şimdiden ülke iç savaş yüzünden bölünmüştü. Lincoln bir yıl önce 1860'ta başkan seçilmişti. 1860'taki Birleşik Devletler' de, her eyaletin köle bulundurup bulundurmama konusunda kendi adına karar verebilme yetkisi vardı. Güney Carolina ve Georgia gibi güney eyaletlerinde kölelik yasaldı. Çiftçiler geçimlerini, devasa tarlalarda yetiştirdikleri tütün ve pamukları satarak sağlıyordu. Tütün ve pamuğun yabancı otlarının temizlenmesi, bakımı ve toplanması için de çok sayıda işgücü lazımdı. Çiftçiler bu ürünleri ancak bol miktarda ucuz işgücü sayesinde yetiştirebilirlerdi. Köleler olmasa güneyin çiftlikleri çökerdi (Bauer, 2016: 55-58).

Savaşın bitimi ile kölelere özgürlük verilmiş, oy kullanma hakkına kavuşmuşlardır. ABD tek bir ülke olarak birleşmiştir. Bu savaş dünya askeri tarihinde ilk halk orduları savaşı olmuştur. Bu savaşla birlikte askerlik, meslek olarak değil de zorunlu olarak yapılmaya başlanmıştır. İlk defa bu savaşta kullanılan silahların etki alanları, öldürme ve acı çektirme potansiyelleri, birkaç nesil önce kullanılan silahların çok ötesine geçmiştir. Buna rağmen tıp bilimi daha Ortaçağ'ından çıkamamış, rönesansını tamamlayamamıştır. Savaş alanında hala etkisiz yöntemler kullanılmaya devam etmektedir. Amerika İç savaşı tarihteki ilk endüstriyel savaş olmasının nedeni hem kargo taşıma amacıyla hem de hücumbot olarak ilk defa nehir istimbotlarının kullanılması; demiryollarının ilk kez bir savaşta sadece stratejik değil, taktik amaçlı

kullanımı; zırhlı savaş gemilerinden istifade edilmesi; telgraf teknolojisinin muharebe alanı ile komutanlık arasındaki iletişimde ıgır aması ve ilk telekomünikasyon savaşı olması açısından da önem taşımaktadır (imen ve Göğebakan, 2009: 270).

Fotoğraf 12. Fotoğrafçı Alexander Gardner, The Brady Stüdyosunda, Kasım 1862.
<https://tr.pinterest.com/pin/486318459736335580/> Erişim Tarihi: 17.06.2018

Amerikan Birleşik Devletleri İç Savaşı, tamamıyla fotoğraflanan ilk savaştır, bu savaş esnasında çekilen fotoğraflar görsel tarihinin günümüze kadar gelmesinde büyük katkılar sağlamıştır.

Dede ve Yayıntaş'ın ifade ettiği gibi: Savaş zamanında fotoğrafçıları zor durumda bırakan birçok engeller vardı. Bunlardan en önemlisi ölmüş ve ölmek üzere olan askerlerin fotoğraflarını çekmekti. Çünkü fotoğrafçılar mezarcılardan hızlı çalışmak zorundaydı. Bunun yanında fotoğrafta kullanılan kimyasallar çok yavaştı ve bu sebeple çarpışma sahneleri fotoğraflanamıyordu. Cephenin gerisinde çekilen fotoğraflar gayet başarılıydı kollodyon teknolojisinin sayesinde netlik ve keskinlik hemen kendini ispat etmişti. Ancak statikliği ve yavaşlığı sorun oluşturuyordu. İnsanlar fotoğrafların gerçekliği en iyi şekilde yansıttığını düşünüyor daha net ve detaylı fotoğraflar görmek istiyordu. Kollodyon dönemi fotoğraflarında nesnellik ve ustalığa

önem verildiği bilinmektedir. Fotoğrafçılar nesne, konum ve pozlama seçimleri ile savaştaki olayları doğru biçimde göstermeyi hedefliyorlardı. Savaşın içerisinde geçen olayları tam anlamıyla görmek isteyen insanlara daha net fotoğraflar sunmak için flu bırakma close –up ve Distorsiyon gibi yöntemler uygulanmıyordu. Kullanılan en yaygın dramatizasyon yöntemi tesir ışık fotoğrafları ve silüetlerdi. Bu bilincin ve tekniklerin oluşmasında Mathew Brady'nin ve ekibinin öznel yaklaşımının ve başarılı fotoğraflarının payı büyüktü (Elitok, 2011: 28).

Fotoğraf 4. Fotoğrafçı Wathew Brady, Hastanede Yaralı Askerler, 1862.
<https://mymodernmet.com/mathew-brady-civil-war-photos/> Erişim Tarihi: 17.06.2018

Fotoğraf 14. Wathew Brady Amerika İç Savaş Fotoğraf Koleksiyonu. 1862.
<http://www.museumsyndicate.com/item.php?item=34492> Erişim Tarihi: 17.06.2018

2.4. BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI

I. Dünya Savaşı, Dünyanın büyük devletlerinin Avrupa'da, Ortadoğu'da, Afrika'da ve Uzakdoğu'da geniş bir alanda ve açık denizlerde, o zamana kadar görülmemiş büyüklükte ve uzun süreli ilk savaşıdır.

Birinci Dünya Savaşı'nın temel sebeplerinden biri olan ekonomik rekabet ve sömürgecilik, genel anlamda tüm tarafları ilgilendirmekle beraber esas itibariyle daha çok İngiltere Almanya eksenindeki çatışmaların ana sebebini oluşturuyordu. Sömürgecilik anlayışı, Rönesans'tan sonra Sanayi Devrimi ile önem kazanmış, ham madde ve pazar arayışı; ham madde kaynakları zengin ülkelerin gelişmemiş ülkeleri sömürge olarak kullanılması arzusunun ortaya çıkarmıştır. Öncülüğünü İngiltere'nin yaptığı sömürgeci devlet anlayışını Fransa, Belçika, Hollanda, Almanya, Rusya gibi ülkeler takip etmiştir. Sömürgecilik faaliyetine daha sonra ABD'nin de katılmasıyla sömürgecilik Pasifik Okyanusuna da egemen olmuştur. Bunun yanı sıra büyük devletlerin sömürgecilik anlayışı içinde çeşitli ülkelerde maden, demiryolu, deniz işletmeleri gibi dış yatırımları da olmuştur.

Fotoğraf 15. Frank Hurley, Flanders 1917

<https://wartimes.ca/2018/05/04/frank-hurley-the-mad-photographer-of-world-war-i/>

Erişim Tarihi: 24.06.2018

Osmanlı devleti, Boğazlar üzerindeki egemenliğini ilk kez 1774 Küçük Kaynarca anlaşmasıyla sınırlamış, Rus ticaret gemilerine Boğazlardan serbestçe geçme hakkını tanımıştı. Kısa bir süre içinde, bu hak öteki devletlerin ticaret gemilerine de verilmiştir. Ancak savaş gemileri konusunda ise Boğazları bütün yabancı savaş gemilerine kapalı tutuyordu: Boğazlar üzerindeki Osmanlı egemenliğinden en çok yakınan Rusya'ydı ancak Osmanlı İmparatorluğu Boğazları kapalı tutup öteki yabancı savaş gemilerinin, özellikle İngiliz ve Fransız donanmalarının Karadeniz'e girmesini önleyerek Rusya'ya bir güvenlik sağlıyordu ama, Rus savaş gemilerinin Karadeniz'den Akdeniz'e çıkmasına da engel oluyordu. Oysa, yukarıda da söylediğimiz gibi, Rus yöneticileri Avrupa devletleriyle yarışabilecek duruma getirmek için sıcak denizlere açılmayı kaçınılmaz görüyorlardı. Üstelik, zayıflamaya başlayan Osmanlı devletinin artık Boğazların bekçiliğini yapamayacağını, Karadeniz'i yabancı devletlerin savaş gemilerine kapalı tutamayacağını düşünüyorlardı. Bu nedenlerle de gözlerini, Türk Boğazları ve İstanbul üzerine dikmişlerdi (Ülman, 2002: 126-127). Savaşın asıl çıkma sebebi olarak bu neden gösterilmektedir.

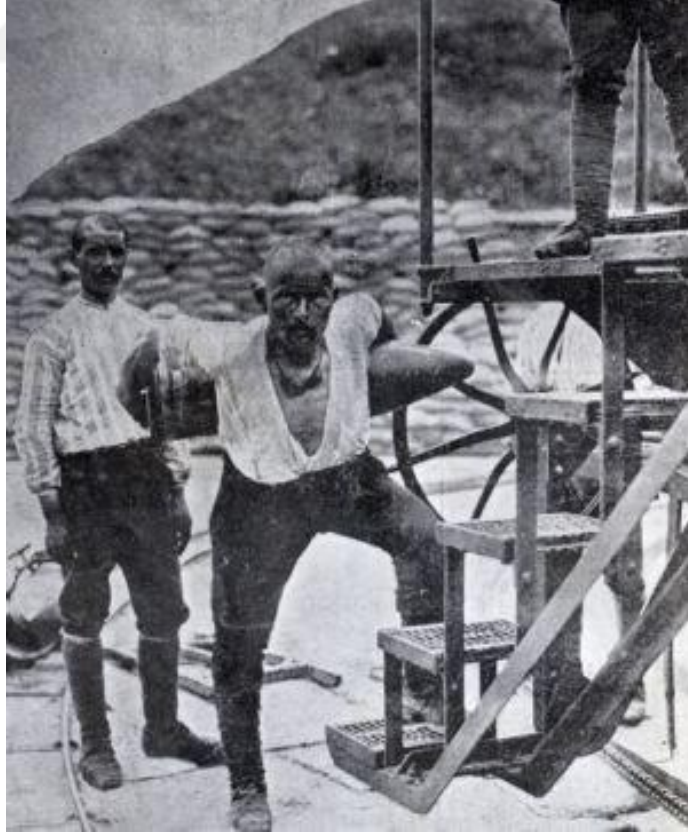
Fotoğraf 16. Fotoğrafçı Bilinmiyor. I. Dünya Savaş Fotoğrafları.

<https://www.thedailybeast.com/the-great-war-collects-astonishing-photographs-from-world-war-i-photos> Erişim Tarihi: 25.06.2018

Birinci Dünya Savaşı, Avrupa ve Batı tarihi için olağanüstü önem taşıyan bir dönüm noktası olmuştur. Dört yıllık savaş süresince, savaşa katılan hükümetler insanları toplumsal ve ekonomik alanlarda harekete geçirme yolunda yeni yöntemler bulmuşlar, savaş sayesinde sınıflar ve bölgeler arasında duvarlar yıkılmıştır. 1918’de sadece Rusya’da değil, aynı zamanda Batı’nın tüm önde gelen devletlerinde yeni bir toplumun, kitle toplumunun burjuva sonrası biçiminin ana çizgileri ortaya çıkmaya başlamıştı. İnsanların düşünceleri kökten sarsılmıştı. Ancak yıpranmış on sekizinci yüzyıl inançlarının yerine konmak üzere, insanın durumunun ileride ne olacağı konusu üzerine anlaşmak daha güç bir sorundu. Birbirine rakip komünist, faşist ve Nazi ideolojisinin ortaya çıkmasına karşın, yirminci yüzyılın ilk yarısında hiçbir toplum biçimi üzerinde belirgin bir görüş birliğine varılamadı (Mcneil, 1989: 763).

Fotoğraf 17. Fotoğrafçı Bilinmiyor. I. Dünya Savaş Fotoğrafları.
<https://www.tracesmagazine.com.au/2016/09/passchendaele-requiem-for-doomed-youth-an-extract/2/> Erişim Tarihi: 25.06.018

Fotoğraf 18. Seyit Onbaşı'nın mermi taşırken çekildiği fotoğraf. 1915.

<http://bianet.org/kurdi/toplum/8172-koca-seyit-in-oykusu> Erişim Tarihi: 27.06.2018

Dönemin bilinen en ünlü fotoğrafı ise Efsanevi Seyit Onbaşının kollarında kocaman bir mermiyle kaya gibi durduğu ve 1915'de çekilmiş fotoğrafıdır. (Fotoğraf 18) Olaydan bir hafta sonra, Topçu Birliği Komutanı Cevat Paşa Seyit'i onbaşı yaparak onurlandırmış ve fotoğrafçılar Onbaşı'nın fotoğrafını çekmek için akın etmeye başlamıştır (M. Bianet, 2018, 20-25. Paragraf).

Fotoğrafın kullanımının I. Dünya Savaşı ile birlikte radikal olarak değiştiği söylenebilir. Savaş Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı ve Halk Eğitimi ve Güzel Sanatlar Bakanlığı ile birlikte savaşın resmi kapsama alanını belirlemiştir (Bolloch, 2004: 15). Batı da ise özgür bir basın güvenlik riski olarak düşünülmüş ve savaş fotoğrafları doğrudan askeri sansüre maruz bırakılmıştır. Fotoğrafçıları da içeren sivil gazeteciler en önemli mücadele alanı olan Batı sınırından kovulmuştur. Zaten resmi fotoğrafçıların sayısının çok az olduğu da bilinmektedir. Örneğin İngiliz Hükümeti 1916 yılına kadar hiçbir resmi fotoğrafçı görevlendirmemiştir. İngiliz hükümeti 1916-1918 yılları arasında yalnızca iki kişiyi, Ernest Brooks ve John Warwick Brook'u resmi fotoğrafçı olarak atamıştır. Bazı orduların fotoğraf ile ilgili görevlileri vardır ama burada ordu tekel halinde olduğu ve tüm fotoğrafları sansürlediği için fotoğraflar anonimdir (Elitok, 2011: 36).

2.5. İSPANYA İÇ SAVAŞI

17 Temmuz 1936- 1939 yıllarında yaşanan İspanya İç Savaşı, cumhuriyetçi ve milliyetçi gruplar arasında yaşanmıştır. 1936 tarihinde General Mola, General Goded ve General Francisco Franco "Cumhuriyetçi Halk Cephesi" idaresine yönelik bir ayaklanma ile başlayan iç savaş tam üç yıl devam etmiştir. 600.000 insanın yaşamını yitirmesiyle çok ağır sonuçlanmıştır. 1931 senesinde cumhuriyetin ilanı sonrasında memnuniyetsizliklerini belirten kralcılar, derebeylikler, tekeller ve ordu orantısız güç kullanarak kıyımlar yapmış emekçileri ve işçileri bastırmaya çalışmıştı. 1936 yılında yapılan seçimler bu politikanın işe yaramadığını göstermiştir. Uluslararası yayılmacı ve milliyetçi sistemler ile beraber olan sömürücü sınıflar onlardan aldıkları dayanak ve göstergeleriyle harekete geçmek için hazırlıklara başlamışlardır.

Fotoğraf 19. Fotoğrafçı Robert Capa, İspanya İç Savaşı'ndan çektiği bir görüntü. 1936
<https://kaosenlared.net/guerra-civil-espanola-25-de-abril-george-orwell-homenaje-a-cataluna/> Erişim
 Tarihi: 04.07.2018

Seçimlerden sonra faşistler İspanya'nın her tarafında politikacılara, sendikacılara, emekçi ve köylü halkına suikast ve kıyımlar devam etmiştir. Falanjistlerin gayesi tasarladıkları terör yöntemi ile insanları bastırmaktı. 14 Mart tarihinde Falanj partisi bakanlar kurulu tarafından illegal olarak duyuruldu. Öncüleri J.A Primo de Rivera mahkum edildi. Falanjistler ortamı daha fazla germek için iç savaşı kızıştıracak hamleler yaptılar. Suikastlar düzenleyip bunun yetersiz olduğunu görünce halka yönelik saldırılar başlattılar. 14 Nisan 1936'da falanjistler resmigeçit merasiminde sivillere ateş etti. 13 Temmuz tarihinde cumhuriyetçi askerlere yönelik kıyımlar yapılmaya başlandı. Bu son olaylar kabul edilemez duruma gelince öncülerinden Calvo Sotelo tutuklandı. Bunu fırsat bilen generaller Fas'ta iç savaşın emrini verdiler (Koestler, 1970: 56-57).

Fotoğraf 20. Fotoğrafçı bilinmiyor. İspanyol tarihinin fotoğrafları
<https://www.discogs.com/fr/Yunclas-Untitled/release/12193951> Erişim Tarihi: 04.07.2018

Daha önceki ve sonraki hiçbir savaş, Vietnam dâhil olmak üzere, İspanyol İç Savaşına benzetilemez, bu savaş kendine özgü bazı durumlardan dolayı benzersizdir. Bu savaşı farklı kılan şey sadece iki tarafın da sergilediği görülmemiş vahşet değil, aynı zamanda ülkeyi bölen partizanlığın ve hizipçiliğin kapsamı ve uçlarda dolaşan, kardeşi kardeşle karşı karşıya getiren zalimliklerdir.

Fotoğraf 21. Fotoğrafçı Robert Capa, İspanya İç Savaşı'nda çektiği bir görüntü, 1939.
<https://www.magnumphotos.com/newsroom/conflict/robert-capa-spanish-civil-war/>
Erişim Tarihi: 04.07.2018

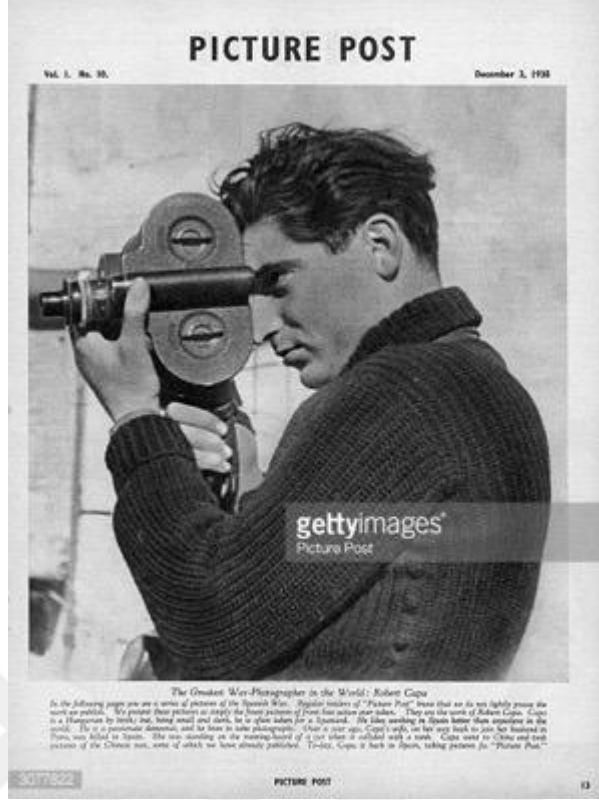
İspanya İç Savaşı patlak verdiğinde, birçok fotoğrafçı bölgeye giderek fotoğraf çekmiştir ama Capa'nın çektiği fotoğraflar ile elde ettiği başarı, kendisini günümüz anlamındaki savaş fotoğrafçılığının; bu uzmanlık alanının öncüsü yapmış, birçok haber muhabiri ve fotoğrafçı için ikon haline gelmiştir. Kariyerine; bu savaşta faşizme karşı, Cumhuriyetçilerin direnişinin propagandasını yapabilmek için, gezgin bir fotoğrafçı, bağımsız partizan bir yazar olarak devam etmiştir.

Fotoğraf 22: Robert Capa Uluslararası Fotoğraf Merkezi Uluslararası Tugaylar için veda töreni. Les Masies, İspanya. 25 Ekim 1938. Uluslararası Fotoğraf Merkezi | Magnum Arşivi

<https://www.magnumphotos.com/newsroom/conflict/robert-capa-spanish-civil-war/>
Erişim Tarihi: 04.07.2018

Capa, savaş boyunca birçok cephede fotoğraf çekmeye devam etmiştir. 03 Aralık 1938’ de yayınlanan İngiliz dergisi Picture Post’un kapağında fotoğrafçının kamera ile birlikte profilden bir portresi yer almış ve “Dünyanın En Büyük Savaş Fotoğrafçısı” olarak lanse edilmiştir.

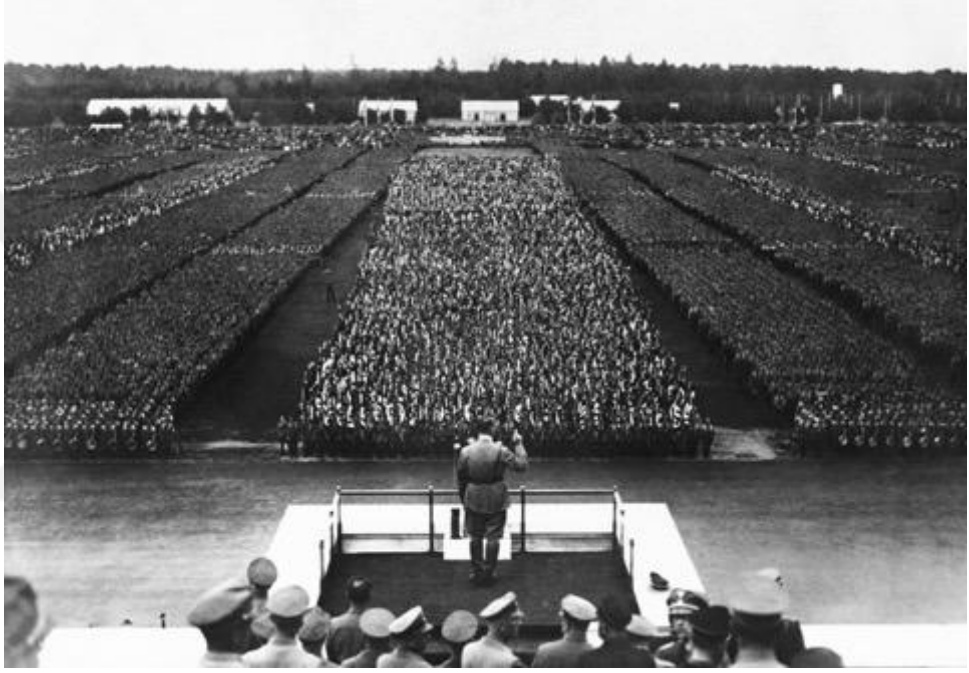
Fotoğraf 5. Picture Post'un kapağındaki porte
<http://observatoriodaimpresa.com.br/fotojornalismo/jovens-demais-para-morrer/>
 Erişim Tarihi: 05.07.2018

2.6. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

1919-1939 senelerinde baş gösteren olaylar Dünyayı savaşa doğru itmiştir. Birinci Dünya savaşı sonunda yapılan antlaşmalar dünyanın güç istikrarını baştan düzenlemiştir. Osmanlı İmparatorluğu, Almanya, Avusturya – Macaristan gibi ülkelerin dağılması enternasyonal alanda mühim boşluklar meydana getirmişti. Parçalanmış bu imparatorlukların bölüşülmesi için yapılan antlaşmalar ve kurulan pozisyonlar bir nizam sağlamamıştır. Sulh antlaşmalarındaki usulsüzlükler ve ülkeleri mağdur duruma sokacak kararlar ve başka bir büyük savaşın nedeni olarak görülmüştür. Bu yüzden sulh ün daim kalabilmesi için çeşitli tedbirler alınmak istenmiştir.

İkinci Dünya Savaşı dünyanın farklı bölgelerinde Altı yıl boyunca kesintisiz devam etmiştir. Savaşın ilk nedeni Alman ordularının Polonya'ya saldırması kabul edilir. Birbirinden alakasız görünseler de bu tarihten önce yapılan çarpışmalarda savaşta temel rol oynayan tarafların stratejik amaçları arasında görünen savaşın başlangıcı tarihsel olarak daha önceleridir. Bazı tarih bilimcilere göre İkinci Dünya Savaşı ilkinin

devamı sayılabilir, hatta Birinci Dünya Savaşı'ndan ötürü yarım kalan son hesaplaşmadır. Almanya Versailler Barış Antlaşması'na tepki göstermiş bu yüzdende yeni bunalımlar ortaya çıkmıştır. Versailles'in konumunun korunması için alınan tedbirlerde buna karşı olanlara mani olamamıştır. Özellikle 1930'lı yıllardan sonra Avrupa kuvvet dengesinde farklı gelişmeler ortaya çıkmış, statükocu ülkeler statükonun farklılaşmasını arzulayan ülkeler arasında ekonomik, siyasi ve askeri anlaşmazlıklar olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasının sebebi olarak bunlar arasındaki anlaşmazlıklar gösterilebilir (Uçarol, 2000: 597).

Fotoğraf 24. Fotoğrafçı bilinmiyor, “Nazilerin Mitingi”, 1934.

<https://www.thejournal.ie/french-mp-fined-hitler-roma-1616696-Aug2014/> Erişim Tarihi: 06.07.2018

İkinci Dünya Savaşında, savaş ve fotoğraf ilişkisindeki en önemli kurum Life dergisi olmuştur. Kurulduğu tarihten itibaren fotoğrafın gidişatını etkileyen Life, hep en iyi fotoğrafçıları, en iyi fotoğraf editörlerini çalıştırmış, buna bağlı olarak en iyi foto-jurnalizm işlerine imzasını atmıştır. Savaşın başlaması ile savaşı olduğu gibi gösterme ilkesini belirleyen Life, Fransa, İtalya, Rusya gibi cephelerden görüntülere yer vermiştir. Life, halkın gerçeği gösteren fotoğraflar istemesinden aldığı enerjiyle, askeri sansüre ve dergilerin editöryal politikalarına rağmen belli bir tarz yakalamayı başarmış, ilgisiz ve izole Amerikan halkına savaşın şeytaniliğini gösteren ve bir anlamda toplumsal bilincin oluşmasına katkıda bulunan en önemli araç olmuştur. Bu fotoğraflar yeni nesnellikten etkilenmiş ve teknik olarak da hafif makinelerin getirdiği spontanlık ve pratiklik

sayesinde ortaya çıkmıştır. W.Eugene Smith, Robert Capa, Lee Miller, George Rodger, Carl Mydan Bu savaş fotoğrafçıları hepsi savaşın zorlu cephelerinde yer almışlardır (Dede ve Yayıntaş, 2000: 40).

İkinci Dünya Savaşı hemen hemen tüm dünya geneline yayılmış ve uzun zaman bir savaş olduğu için, ayrıca ordular, resimli dergiler ve gazeteler tarafından fotoğraf olukça yaygın olarak kullanıldığından yüzlerce fotoğrafçı çalışmıştır.

Fotoğraf 6. Fotoğrafçı Carl Mydans, “*Yaralı bir kadını yardım istasyonuna taşımak için bebek arabası kullanan arkadaşlar*” İkinci Dünya Savaşı’ndan Görüntüler.

<https://tr.pinterest.com/pin/821132944537053953/> Erişim Tarihi: 07.07.2018

İkinci Dünya Savaşı’nda da olduğu gibi tarihi olaylar yalnızca gerçekleştikleri zaman ve mekânın bütün bağlamı içinde anlaşılabilirler. Ancak fotoğrafçılar olayların başlangıcının izini sürmeye başladığından itibaren günümüze yansıyan bunun gibi birçok fotoğraf derinlemesine etkilemektedir. İlk savaş fotoğraflarının çekilmesinde bu yana hikayelerin hemen hemen benzerlik gösterdiğini rahatça görülebilmektedir.

Fotoğraf 7. Carl Mydans, Sadakatsiz Kadın, 1944 Temmuz 1940'da Mareşal Pétain, Fransa'nın İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya tarafından askeri yenilgisini takiben Vichy Fransa Devlet Başkanı oldu.

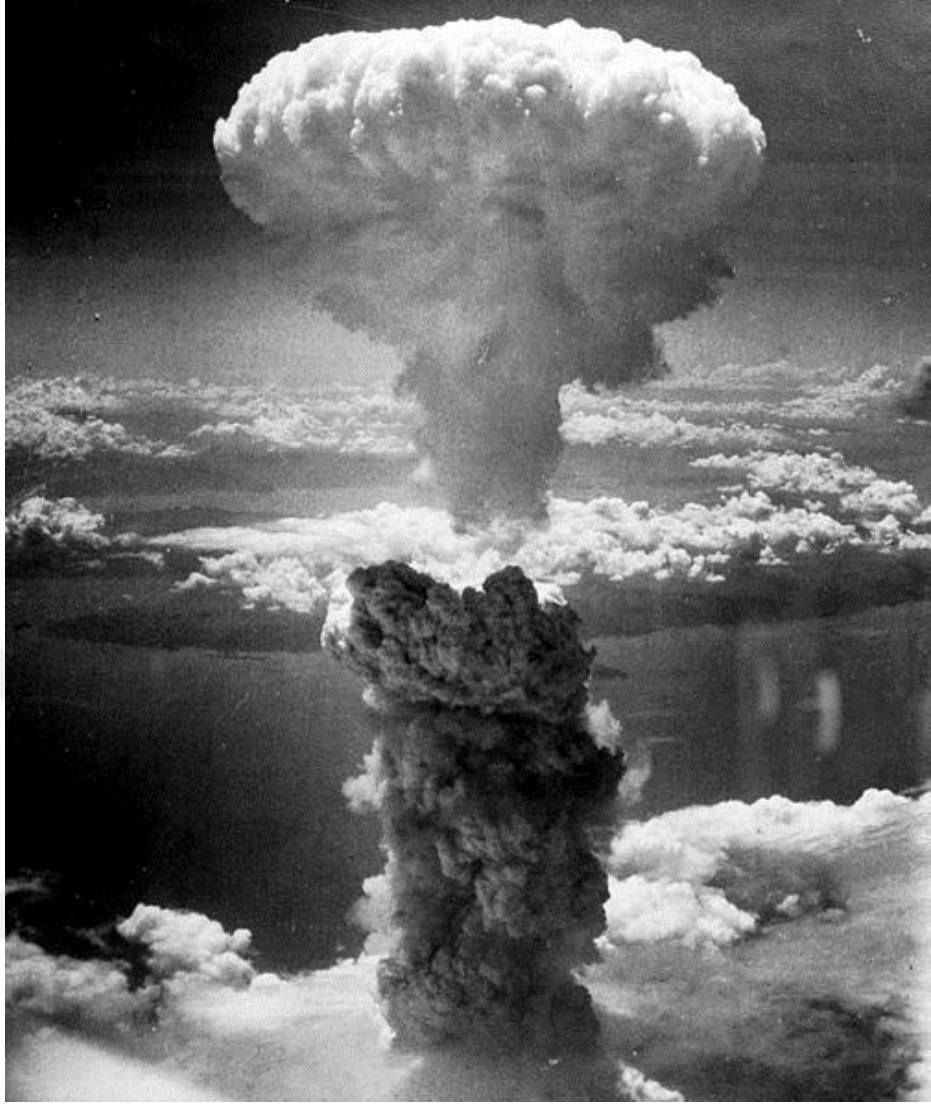
<http://www.oldmagazinearticles.com/article-summary/1944-execution-of-french-traitors#.XZ-U0y3BIWo> Erişim Tarihi: 07.06.2018

Fotoğraf 8. Margaret Bourke White, II Dünya Savaşı Sonu
<https://allascopertadelledonne.wordpress.com/2016/06/09/margaret-bourke-white/> Erişim Tarihi:
 07.06.2018

Fotoğraf sanatçıları, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte müttefiklerin zaferle yaklaşması, müttefik birliklerinin Almanya'nın her yerinde açığa çıkardıkları acımasız gerçeklerle karşılaşmışlardır.

Dönemi ünlü fotoğrafçılarından Bourke-White, "Çıplak, cansız bedenlerin, fırınlardaki insan iskeletlerinin, ertesi gün ölecek canlı iskeletlerin yığınlarını gördüm ve fotoğrafladım ... ve abajur için cildin dövülmüş halini gördüm. Fotoğraf makinesini kullanmak neredeyse bir rahatlama oldu. Kendimle korku arasında önümde hafif bir engel oluşturduk (iconicphotos.wordpress, Tarih yok, 4. Paragraf). Sözleri ile fotoğrafta yaşadığı o anları anlatmıştır" (Fotoğraf 22).

Fotoğraf 9. Fotoğraf Image Courtesy National Nagasaki arşivinden, Japonya'nın atom bombasını takiben mantar bulutu, 1945.
<https://www.pacificwrecks.com/provinces/japan/nagasaki/nagasaki-abomb.html> Erişim Tarihi: 08.07.2018

Tarihte önemli bir yer tutan bir başka fotoğraf ise, Ağustos 1945'te Japonya, Hiroşima ve Nagasaki kentleri üzerine iki atom bombası patlatarak, çocuklar, kadınlar ve erkekler olmak üzere toplam 210.000 kişinin ölmesine sebep olan atom bombasının fotoğrafıdır. Truman, Hiroşima'yı bombalamasının ardından teslim olmayı istedi ancak daha Japon hükümeti reddetti. 09 Ağustos 1945'de ABD'nin Nagasaki kentine ikinci bombadan sonra da yaklaşık 80.000 kişi öldü.

Fotoğraf 10. Fotoğrafçı Joe Rosenthal tarafından çekilen, İkinci Dünya Savaşı'ndan bir fotoğraf

<https://www.haikudeck.com/abcs-of-history--education-presentation-f0d2bdce93> Erişim Tarihi: 16.07.2018

Pasifik Okyanusu'ndaki küçük bir adada bulunan Suribachi tepesine askerler tarafından dikilen Amerikan bayrağını gösteren fotoğraf ABD'liler tarafından en çok bilinen, kullanılan ve en akılda kalıcı savaş fotoğrafı olarak tarihe geçmiştir. Nedeni ise fotoğrafın insanlar üzerinde tam bir zafer algısı yaratmasıdır. Ayrıca o yıl Pulitzer fotoğraf ödülünü kazanan tek kare olmuştur.

Fotoğraf 30. Alfred Eisenstaedt “İkinci Dünya Savaşı'nın bitişinin sembolü haline gelen öpüşme fotoğrafı” 1945
<https://lacasadelcurioso.com/lista-paginada/amor/18-fotos-romanticas-fueron-tomadas-durante-tiempo-guerra> Erişim Tarihi: 16.07.2018

ABD'nin Japonya'ya karşı kazandığı zaferin kutlandığı 14 Ağustos 1945'te New York'un Times Meydanı'nda çekilen fotoğrafta denizci George Mendosa, 21 yaşındaki hemşire Greta Zimmer Friedman'ı belinden tutup öperken görülüyordu. VI Day' olarak anılan zafer kutlamalarında çekilen bu fotoğraf, İkinci Dünya Savaşı'nın da bitişini simgeleyen ikonik karelerde birisi olarak fotoğraf tarihindeki yerini almıştır.

2.7. KORE SAVAŞI

Kore Savaşı, üç yıllık süre zarfında Türk askerinin içinde bulunduğu Birleşmiş Milletler ordusu ile Sovyetler Birliği, Çin ve Kuzey Kore güçlerinden oluşan karşı taraf arasında karşılıklı taarruzlar ve geri çekilme hareketlerinden ibarettir. Doğu Asya'da kuzey-güney doğrultusunda uzanan dağlık bir yarımada olan Kore'de günümüzden 63 yıl önce Kunuri (28-30 Kasım 1950), Sinnimni, Sunchon, Kumyanjangni (24-26 Ocak 1951), Vegas~Elko-Karsan'da (28-29 Mayıs 1953) ve savaşın cereyan ettiği diğer alandan ibarettir.

Kore Savaşı, Kore'nin Japon sömürge yönetiminden kurtulmasından beş yıl sonra, 25 Haziran 1950'de patlak verdi. Savaş üç yıl bir ay sürdü ve taraflar 27 Temmuz 1953'te silahlı çatışmaya son verilmesi üzerinde anlaşmaya vardı. Yapılan sıkıntılı ateşkes, bugün de devam etmektedir. Kore Savaşı, ABD ve SSCB'nin iki kutup oluşturdukları Soğuk Savaş Dönemi'nde ortaya çıkmıştır. Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi işgal etmesiyle tetiklenen savaş, başlangıçta Güney ve Kuzey Kore arasındaki uluslararası bir çatışma olarak dikkat çekmektedir.

18. yüzyıl ortalarından itibaren Uzak Doğu'yu ticari faaliyetlerine açmaya çalışan Batı devletlerine karşı Çin himayesine dayanarak direnen Kore, 1876'da ülkeyi ilk defa Japon ticaretine açmıştır. Kore'nin Asya kıtası ile Japon adaları arasında bir köprübaşı olması, Çin ve Japonya'nın her zaman ilgisini çekmiştir. Ancak 1895 Çin-Japon Savaşı sonunda Kore'de Çin nüfuzu zayıflamış, Japon nüfuzu kuvvetlenmiştir.

1904-1905 Rus-Japon Harbi'nde Japonya, Rusya'yı yenilgiye uğrattınca artık Kore üzerinde oldukça büyük bir nüfuza sahip olmuş, nihayet 1910'da Kore'yi resmen kuşatmıştır. Böylece Kore, Japonya'nın bir eyaleti haline gelmiştir. Aslında Kore'deki rekabetin sebebi Kore değil; zengin demir ve kömür madenlerine, su enerjisine, ziraat ve orman ürünlerine sahip Mançurya'dır. Bu nedenle Mançurya için Kore'nin nüfuz altında tutulması gerektiğinden, Kore zaman zaman Çin ve Japon istilasına uğramıştır. 1919'da her ne kadar Kore halkı Japon idaresine karşı bağımsızlığını ilan etmişse de Japonlar bu hareketi bastırmışlar ve bu durum İkinci Dünya Savaşı dönemine yani 1943'e kadar sürmüştür. 1943 yılında ABD, İngiltere ve Çin devlet başkanları arasında yapılan Kahire Konferansı'nda "Kore'nin bağımsız bir devlet olarak kurulacağı, Japon egemenliğinin asıl Japon adaları ile sınırlı olacağı" karar altına alınmış; 1945 yılında yapılan Yalta (ABD, SSCB ve İngiltere) Konferansı'nda Japonların Kore'den

ıkarılması görevinin Amerikan ve Rus ordularına verilmesi kararlaştırılmıştır. Potsdam Konferansı'ndan da Sovyetler Birliği'nin Japonya'ya karşı savaş kararı çıkmıştır. Kore sorunu daha sonra Birleşmiş Milletlere götürülmüş ve Kore'nin birleştirilmesini sağlamak amacıyla Kore'ye (3M adına bir komisyonunun gönderilmesine karar verilmiştir. Komisyon, bölgede genel seçim yapılmasına karar vermiş ancak bu karara, Kuzey Kore'nin azınlıkta kalacağı düşüncesi ile Sovyetler Birliği karşı çıkmıştır. Birleşmiş Milletlerin nerisiyle Güney Kore'de Ağustos 1948'de genel seçim yapılmış ve bu seçim sonucunda Kore Cumhuriyeti kurulmuştur (Genel Kurmay Basımevi, 2016: 5-11).

Kore savaşından itibaren fotoğraf anlayışında, fotoğrafçının savaşa sadece yakın olmadığı aynı zamanda onun bir parçası olarak katıldığı görülmektedir. Askerlerin korkusunu, isteklerini ve acılarını paylaşan fotoğrafçı bunu çektiklerinde de ifade etmektedir.

Fotoğraf 11. David Douglas Duncan, 1950, Kore.

https://www.taringa.net/+imagenes/douglas-duncan-el-hombre-que-capto-horror-de-la-guerra_16ky25
Erişim Tarihi: 26.10.2018

İkinci Dünya Savaşının önemli fotoğrafçılarından olan Duncan, Kore Savaşı başladığı sıralarda, Japonya'daydı. Life dergisi için bir çekimi henüz bitirmişti. Radyoda haberi duyduktan iki saat sonra Japonya'da General Mac Arthur'un

karargâhına giderek savaşa gitme talebinde bulunmuştur. 27 Haziran'da Kore'deki Amerikan üssüne uçmuş ve savaşı fotoğraflamaya başlamıştır (Elitok, 2011, 68).

Fotoğraf 12. David Douglas Duncan, 1950, Kore.

<https://twitter.com/albertomoral/status/1005356395984838661> Erişim Tarihi: 29.10.2018

Fotoğraf sanatçısı Max Desfor, Koreli mültecinin yıkılan köprü'nün üstünde mücadele ederken çektiği fotoğrafını dondurucu bir aralık ayında çekmiştir. Görüntü 1951 Pulitzer Fotoğraf Yarışması'nı kazanmıştır. Desfor o anları şu sözleriyle anlatmaktadır;

Taedong Nehri'ni ordu mühendisleri tarafından aceleyle dikilmiş bir duba köprüsünden geçtik ... Nehrin güney tarafında ... [siviller] buzun sağlam olduğu ve nehri tıkayan tarafın karşısında yürüyorlardı. Su biraz daha uzakta, su hala açıktı, küçük teknelerde geçiyorduk. Daha güneyden daha da uzaklaştıkça nehrin karşı karşıya kalmış ne olduğunu gördüm, tabii ki havadan bombalarla yok edildi ... Koreliler Taedong Nehrinin kuzey kıyısından kaçarak, yıkılmış köprüden yukarıya ve üstüne sürünerek geçti. , kirislerle sürünen karıncalar gibiydi. Sahip oldukları küçük eşyalarını kafalarına taşıdılar ya da omuzlarına sarıyorlardı, kuzey tarafında binlerce kişi aynı şeyi yapmayı bekleyerek, taramayı beklemek ve geri kalanlarına katılmak için dizilmişti (famouspictures, Tarih yok, 2. Paragraf).

Fotoğraf 13. Max Desfor, Kuzey Kore Pyongyang şehri boyunca uzanan Taedong Nehri üzerindeki bir köprü, 4 Aralık 1950. Kore.

https://www.reddit.com/r/HistoryPorn/comments/3vds5c/max_desfor_took_this_image_as_un_forces_were/ Erişim Tarihi: 29.10.2018

2.8. VIETNAM SAVAŞI

İkinci Çin hindi Savaşı olarak bilinen Vietnam Savaşı, 1955-1975 yıllarında Sovyetler Birliği'nin öncülük ettiği, Doğu ve Batı Bloğunu ve ABD arasında Kuzey, Güney Vietnam, Laos ve Kamboçya bölgelerinde yaşanmıştır. Doğuda Sovyetler Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti ve Kuzey Vietnam alırken, Batıda Güney Vietnam ve ABD yer almış durumdaydı.

Çin hindi bölgesi, bugün ki Tayland, Laos, Kamboçya, Vietnam ve Malezya Yarımadası içerisinde yer almıştır. İngiliz ve Fransız sömürgesinde olan Çinhindi, II. Dünya Savaşı yıllarında Japonya'nın kontrolü altına girmiştir. Japonya, savaşta yenileneceğini anlamış ve bölgede milliyetçi ayaklanmalarının çıkmasına zemin hazırlamıştır. Ayaklanmalar sonucu, Kamboçya, Vietnam ve Laos devletleri

kurulmuştur. Vietnam, İmparator Bao Dai tarafından yönetilmiştir. 1945 yılında İngiliz ve Fransızlar bölgeye yeniden gelmiştir. Güçlü Fransız sempatanlığından yararlanmak isteyen Fransa, bölgede Sovyetler Birliğini ve Çin'den gelen komünizme karşı çıkmıştır. Fransa'nın mücadelesi, ABD başbakanı Truman tarafından da desteklenmiştir. Vietnam savaşı on sekiz yıl sürmüştür. Bu savaş Fransız'lara karşı komünist Ho Chi Minh; in yönetimi altında direnme olarak başlamıştı. Fransız'lar, silahsız ve köylü halkın karşısında vahşice savaştılar. Vietnamlılar gerilla taktikleri kullanarak Fransız'ları, Vietnam'ın kuzeyinden sürdüler ve sonunda Dien Bien Phu savaşında mağlup etmiştir. Cenevre'deki konuşmalar barışı istikrara kavuşturmak ve herhangi bir yabancı müdahale girişimine göz kulak olmak düşüncesiyle uluslararası bir komisyon kurulmasına yol açmıştır (Gürbüz, 2009: 39-40).

Fotoğraf 14. Fotoğrafçı Horst Faas, ABD askeri helikopterleri Kamboçya sınırı yakınında, Tay Ninh'in kuzeyindeki Vietkong güçlerine saldırıya girişen Güney Vietnam askerlerini desteklemek için havadan makineli tüfek ateşi açıyordu. Mart 1965
<https://nationalpost.com/opinion/robert-fulford-americas-faith-in-its-government-died-in-the-jungles-of-vietnam> Erişim Tarihi: 02.11.2018

Vietnam Savaşı bir savaşın ne kadar acımasız ve ne kadar soğuk olduğunu yansıtan, belgesel fotoğraflardır. Bu fotoğraflar, siyasi ve askeri liderlerin söylediklerinin tersini gözler önüne sermiştir, Fotoğraf tarihinde, fotoğrafın kamuoyunda ki gücü, şiddetini hissettiren fotoğraflardır. Vietnam Savaşı'nın Amerika

ve Vietnam’da oluşturdıkları hasarlar ve Amerikalı askerlerin yaşadıkları sıkıntılarının çekilen fotoğraflara yansması ciddi bir kamuoyu bilinci oluşmasına, özellikle gençlerin arasında da çıkan tartışmaların yayılmasına, savaşa karşı çıkan eylemlerin başlaması nedeniyle hükümetin geri adım atmasına neden olmuştur.

Fotoğraf ve savaş birbirinden ayrılmaz, “Sontag’ın sözcükleriyle yırtan, parçalayan, insanı ruhen ve bedenen deşen, yıkıp, yok eden, aynı zamanda savaşın neye benzediğini aktarıp, fotoğraflarla gösteren” fotoğraf, savaşın tüm bilgilerini nesnelleştirerek, savaşın acı yönünü insanlara bildirerek kitleleri harekete geçirebilmiştir. “Başından vurulan “Vietnamlı asker” ile “Çıplak halde koşan kız çocuğu” bu fotoğraflar bilinen en iyi fotoğrafların başında gelmektedir. Hafızalara kazınan fotoğraflar tarihin seyrinin değişmesinde de etkili olmuşlardır. Bu fotoğrafların kamuoyu ile paylaşılması/paylaşılmaması konusunda çoğu zaman hem fotoğrafçıları hem de yayıncıları ikileme düşürmüşlerdir. Robert Capa’nın Normandiya Çıkarması sırasında çektiği fotoğrafı ve Eddie Adams’ın polis şefinin bir Vietnamlı askeri başından vurduğu anın fotoğrafı, hayatı hem doğrudan hem de dolaylı olarak bir şekilde savaşın yıkıcılığını görmemizi sağlamış ve savaşa olan karşıtlığı hareketlendirmiştir.

Fotoğraf 15. Normandiya Çıkarması (D Day Landing) - Robert Capa, 1944.
<http://www.hurriyet.com.tr/avrupa/liderlerden-portsmoutha-normandiya-cikarmasi-41235977> Erişim
Tarihi: 02.11.2018

Fotoğraf 16. Fotoğrafçı Eddie Adams Vietnam.

<https://njwv.wordpress.com/2017/02/15/world-press-photo/> Erişim Tarihi: 04.11.2018

Fotoğraf 17. Fotoğrafçı Nick Ut, Vietnam Savaşı'nda ABD'nin kullandığı Napalm bombası sonrası çektiği fotoğraf dünyanın gözünü buraya çevirmeye neden oldu 1972.
<https://revistas.pucsp.br/galaxia/article/downloadSuppFile/22423/1774> Erişim Tarihi: 05.11.2018

Napalm'da bombalardan kaçarak, yanmış vücuduyla oradaki askerlere doğru koşan küçük kız çocuğu fotoğrafı, dünyanın Vietnam'daki yaşanan vahşetin farkına varmasında büyük pay sahibi olmuştur. Nick Ut (Nguyen Kong Ut) ve bir çok fotoğrafçının çektiği fotoğraflarda (karakozak, 2016: 25) hem askeri/politik anlamda savaşa karşı söylem ve eylemler teşvik edilmiş ve ateşkes adımı atılmasına katkıda bulunmuştur.

Fotoğraf 18. AP'nin Saygon Bürosu fotoğraf arşivinden, 19 Mayıs 1969, Vietnam.
<https://4archive.org/board/his/thread/20707/it-aint-me-thread> Erişim Tarihi: 01.12.2018

ABD'li en yaygın bir ağa sahip olan AP ajansına ait olan bu fotoğraf, Hamburger Tepesi savaşında yaralanan bir Amerikan paraşütçünün Laos sınır yakınındaki üste hastaneye götürülmeyi beklediği sırada çekilmiştir. Vietnam Savaşı sırasında AP'nin Saygon bürosu, 4'ü fotoğraf dalında, savaş haberciliğinde 6 Pulitzer Ödülü kazanmıştır.

Fotoğraf 39. Fotoğrafçı Horst Faas, Vietnam Savaşı, 1 Ocak 1966, Vietnam.
<https://archive.nyafuu.org/wg/thread/7246210/> Erişim Tarihi: 01.12.2018

Teknolojinin daha kapsamlı olmasıyla birlikte savaş fotoğrafçıların yoğunlaştığı bu dönemde Horst dikkat çeken fotoğraflar çekmiştir. Faas, Saygon'dayken acının ve korkunun fotoğrafını çekecek genç Vietnamlı foto muhabirlerini eğitmiş, onlara yol göstermiştir. Gazeteciler ve foto muhabirlerinin kısıtlamaya kalmadan savaş cephelerine girmelerine izin verilmesi sayesinde Vietnamlı muhabirler her gün belge amaçlı fotoğraflar çekebilmiş ve bu fotoğraflar sayesinde insanların yaşadığı çöküntüler acı ve şiddet dünya tarafından öğrenilebilmiştir. Horst çektiği fotoğrafta kadın ve çocukların Saygon yakınlarında süren şiddetli ateşten korunmaya çalıştıkları anı görüntülemiştir (Fotoğraf 39.).

2.9. KÖRFEZ SAVAŞI

Körfez Savaşı ya da Birinci Körfez Savaşı, olarak bilinen ve kod adı “Çöl Fırtınası Harekatı” (Operation Desert Storm) olan savaş 02 Ağustos 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesiyle başlayan krizin sonucunda, ABD'nin öncülük ettiği, Birleşik Krallık, Fransa, Suudi Arabistan, Suriye, Mısır'ın da aralarında bulunduğu 40'a yakın ülkenin dahil olduğu koalisyon gücünün Irak'a karşı düzenlediği bir askeri harekattır (17 Ocak 1991-28 Şubat 1991).

Fotoğraf 19. 1991 yılı, Körfez Savaşı esnasında Steve McCurry'nin çektiği fotoğraf.
<https://www.wwno.org/post/national-geographic-celebrates-125-years-photography> Erişim Tarihi:
 02.12.2018

ABD Başkanı George H. W. Bush kendi ülkesinin birliklerini Suudi Arabistan'a yollarken, başka ülkelerden de bölgeye takviye askerlerin gönderilmesi çağrısında bulunmuş, bunun sonucu olarak II. Dünya Savaşı'ndan sonra en geniş çaplı askeri koalisyon gücü ortaya çıkmıştır. “ABD koalisyon gücünün asıl ağırlığını oluştururken, Birleşik Krallık, Fransa, Suriye, Mısır, Suudi Arabistan diğer başat güçlerdi. Suudi Arabistan savaşın 60 milyar ABD Doları tutan maliyetin 36 milyarlık kısmını tek başına karşıladı” (Elitok, 2011: 60).

Hulki Cevizoğlu, “Amerika'nın Körfez Savaşı”, isimli kitabında savaş sürecine dair kitabında şu sözlere yer vermektedir;

Körfez Savaşı o güne kadar bilinen savaşlardan tamamen farklı bir savaş olmuştur. Hava harekâtına büyük önem verilen bu savaşta günde ortalama bin sorti gerçekleştiren savaş jetleri Irak üzerine binlerce bomba bırakmış, Basra Körfezindeki savaş gemilerinden füzeler yollanmış, kara savaşı ancak Irak kuvvetlerine büyük kayıplar verildikten sonra başlamıştır ve sadece yüz saat kadar sürmüştür. Bu savaş çok medyatik olmuş, tarihte ilk defa insanlar bir savaşı canlı olarak evlerinde oturdukları yerden televizyon aracılığı ile izlemişlerdir (Elitok, 2011: 60).

Körfez savaşının başlaması, CNN'in bu canlı yayını ile tüm dünyaya duyuruluyordu. Bağdat'ın bombalanması ile başlayan gelişmeler, aynı anda Washington'da Beyaz Saray'ın oval ofisinde Başkan George Bush tarafından da değerlendiriliyordu. Başkandan talimatları alan Beyaz Saray sözcüsü Marlin Fitzwater birkaç dakika sonra, tüm dünyayı yakından ilgilendiren önemli olayları

açıklandığını görenler düş kırıklığına uğratabilecek kadar küçük basın bürosunda ilk resmi açıklamayı yapacaklardı. CNN'in yayınından önce ve şu ana kadar, savaşın başladığına ilişkin hiçbir resmi açıklama yapılmadı. Milyonlarca kişi nefeslerini tutmuş, televizyon karşısında heyecanla bekliyor. CNN'den başka hiçbir kanalda "Savaş" yoktu" (Cevizoğlu, 2003: 4).

Fotoğraf 20. Fotoğrafçı David C. Turnley, Körfez Savaşı sırasında çekilen fotoğraf, 1991.

<https://limacharlienews.com/veterans/memorial-day-solace/> Erişim Tarihi: 04.12.2018

Körfez Savaşı'na ait olan ve bilinen en ünlü fotoğraf David C. Turnley'e aittir. 1991 Körfez Savaşı sırasında Ken Kozakiewicz adlı asker, "dost ateşi" ile ölen arkadaşının ölüm haberini aldıktan sonra ağladığı anda çeşilmiştir. David C. Turnley tarafından çekilen fotoğraf, yılın basın fotoğrafı ödülünü de almıştır. İki kez *World Press Photo* ve Robert Capa ödülü alan fotoğrafları Getty Images ve Corbis tarafından temsil edilmiştir. Körfez savaşının en bilinen fotoğrafları, Helikopterde Ağlayan Çavuş fotoğrafının sahibidir. İkiz kardeşi Peter Turnley ise ölüm otobanı adı verilen Jahra otobanında çektiği fotoğraf ile savaşın en dramatik anlarından birini görüntülemiştir. 25 Şubat gecesi, Kuveyt'le Irak'ı bağlayan otoyolda, Kuveyt'ten geri dönen binlerce Iraklı'nın konvoyu, koalisyon hava kuvvetlerine bağlı savaş uçaklarının saldırısına uğramış, binlerce sivil yanarak ölmüştür. Otoban bu olaydan sonra "Ölüm Otobanı" olarak anılmaya başlamıştır. Saldırıya katılan pilotlardan biri "Akvaryum içindeki bir balığa ateş etmek gibiydi" demiş; Amerikalı bir yetkili, sansürle ilgili bir soruyu Eğer kamuoyunun savaşta çekilen tüm fotoğrafları görmesine izin versek, bir daha asla savaş olmaz" şeklinde cevaplamıştır (Çimen ve Gögebakan, 2009: 432).

Fotoğraf 21. Fotoğrafçı David C. Turnley, Körfez Savaşı'ndan bir görüntü.

<https://tr.pinterest.com/pin/534591418239122572/> Erişim Tarihi: 08.12.2018

2.10. AMERİKA'NIN İRAK'I İŞGALI

Amerika Birleşik Devletleri'ne 11 Eylül'de yapılan saldırı sonrası terörizme karşı bir savaş başlatacağını ilan etmiş ve bu savaşın terörizme destek veren Irak ve diğer Ortadoğu ülkelerini kapsadığını duyurmuştur. Bu girişimle Ortadoğu'da halkın söz sahibi olacağı bir idare ile yaşam şekillerinin iyileştirilmesinin planlandığı belirtilmiştir. Amerika'nın bunları gerçekleştirebilmesi için Irak, Ortadoğu'nun en münasip ülkesiydi. Saddam Hüseyin, herkesin nefretle baktığı bir idareciydi. Yönetimden hoşnut olmayan halk da laik ve gelişme gösteren ülkeler arasına girmek istiyordu.

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George W. Bush için, Irak, sahip olduğu olanaklar sayesinde bulunmaz bir nimetti. Bush'un "Irak ve Suriye ile başlayıp İran ile bitirmek üzere beş yıl içinde yedi ülkeyi yola getireceğiz" sözleriyle savaş hazırlığında olduklarının kanıtlamıştır. ABD'nin Irak işgaline karar verdiği 2002 yılında Pentagon görev dağılımı yapmıştır. Birincisi Irak ile savaşmanın meydana getireceği yeni düzgüler oluşturmaktı bu görev Ulusal Güvenlik Danışmanı Condoleezza Riceo'ya verilmişti. Başkan Yardımcısı Dick Cheney'in görevi ise Amerika'daki savaş karşıtlığını bastırmak ve savaşı haklı göstermek için algı operasyonları yapmaktı. Sonuncu görev ise kesinlikle savaşın sonunda galip gelmekti. Bu görevi yerine getirecek olan kişi ise Amerika Birleşik Devletleri

Savunma Bakanı Donalt Rums Field'dir. Dünya tarihine bakılacak olursa çok fazla savaş olup ve bu savaşlar insanları hep rahatsız etmiştir. Kamuoyu bu savaşları ve savaşı başlatanları hiçbir zaman haklı görmemiştir. Nünberg Savaş Mahkemesi ne amaçla olursa olsun savaş başlatmayı enternasyonal bir suç olarak tanımlamıştır. Ancak ABD savaşı haklı gösterecek sebepler ortaya atmış, oluşan tehditlerin gerçekleşmemesi için önleyici savaşın zorunu olduğunu söylemiştir. Kendinde bir diğer haklı sebebi de Irak işgalinin zafer ile sonuçlanması diğer ülkelere ders olacak ve onlarla savaşmaya gerek kalmayacaktı (Nurladin, 2015: 48).

Fotoğraf 22. Amerika'nın Irak işgali. Mart 2003.
<https://www.justgiving.com/fundraising/rabia-latif> Erişim Tarihi: 09.12.2018

Fotoğraf 23. 31 Mart 2003 Necef yakınlarında çekilen bu fotoğrafta, Iraklı bir tutuklu, dört yaşındaki oğlunu teselli ediyor.
<https://twitter.com/afb1966/status/690982719363387392> Erişim Tarihi: 09.12.2018

Dünya kamuoyunda çıkan savaş karşıtı tepkilere rağmen geri adım atmayan Bush, New York Time Gazetesi'nin attığı "Dünya üzerinde iki süper güç var, ABD ve dünya kamuoyu" manşeti ile Ortadoğu, Afrika, Asya ve Avrupa'da milyonlarca kişinin "savaşa hayır" demesi için sokaklara çıkmasına karşın geri adım atmamıştır. Ve şu sözleri söylemiştir "Herkes kendi fikirlerini savunmakta özgürdür, ama bizim için bu fikirlerin hiçbir önemi yoktur." Dünyadaki bu tepkilere rağmen Washington'da her şey yolunda gidiyordu. Ancak savaş meydanlarındaki askerler için aynı şey söylenemezdi. Kötü hava koşulları, coğrafyaya yetersiz kalan ekipmanlar ve beklendiği kadar yardımcı olmayan Irak halkı, askerleri ve savaşı zorluyordu (Önen, 2015: 72).

Fotoğraf 24. Amerika'nın Irak işgali. Mart 2003.
<http://www.turktime.com/haber/-kor-kuyularda-/481021> Erişim Tarihi: 10.12.2018

Fotoğraf 25. Amerika'nın Irak işgali. Mart 2003.
<https://bigthink.com/the-jus-post-bellum-framework> Erişim Tarihi: 15.12.2018

Kerbela kentinde bulunan Cumhuriyet Muhafızları ana binasına yönelik başlatılan operasyonda Amerika'nın helikopterleri açılan ateş sonucunda ciddi zarar görmüştür. ABD askerleri 04 Nisan 2003'de Saddam Hüseyin Uluslararası Hava Limanını ele geçirdiler. ABD tankları Bağdat şehrinde serbestçe gezmeye başlamıştı. Bilinmeyen bir yere kaçan Saddam Hüseyin ve çocuklarından hiçbir haber alınamıyordu (Daban, 2018: 101).

Fotoğraf 26. Amerika'nın Irak işgali. Mart 2003.
<https://niemanreports.org/nieman-eighty/> Erişim Tarihi: 04.01.2019

Savaşın seyrini ortaya koyan ve bir yerde Amerika'nın savaşı zafer ile sonuçlandığı algısını yaratan, Bağdat'taki Saddam Hüseyin heykellerinin boynuna halat takılarak yıkılması ve bunun fotoğrafları olmuştur. Saddam heykelinin yıkılması esnasında Amerika'nın savaş öncesi ve savaşın ilk haftalarında yarattığı algı operasyonlarına inanan Irak halkı da destek vermiştir. Saddam Hüseyin heykelini elindeki büyük balyozla parçalamaya çalışan Iraklı Kadim Şerif adlı kişi savaştan yıllar sonra BBC'ye yaptığı açıklamada heykelin yıkılışına yardım etiği için pişman olduğunu belirterek "Bir Saddam gitti bin Saddam geldi" demiştir. Saddam Hüseyin yönetiminden memnun olmayan halk ülkenin yönetiminde söz sahibi olmayı beklerken yabancı bir devletin ülkelerine el koymuş olmasını seyrediyordu. Irak'a gelen Bremer, Geçici Hükümet adına iki genelge yayınladı. Birincisi Irak'ın artık yeni bir düzene geçmesi gerektiği bu yüzden de askeri birliklerinin dağıtılması güvenlik güçlerinin dağıtılması gerekiyordu. İkincisi ise Irak Baas Partisi'nin kapatılması bir daha Irak'ın siyasal yaşamında söz sahibi olmaması maddeleri bulunuyordu. ABD'nin Irak halkına sunduğu "onların yaşam biçimlerini değiştirme" politikası başarısız olmuştur. 22 Haziran 2004'de Saddam Hüseyin'in oğlu Uday Musul'da katledilmiştir. 12 Aralık 2004'de Saddam Hüseyin üzeri kamufle edilmiş bir sığınakta bulundu. Saddam'ın yakalanmasının savaşı bitireceğini düşünen ABD hayal kırıklığına uğradı savaşın artarak devam etmesi Amerika Birleşik Devletleri'ni öfkelenmiş ve katliamlar yapmasıyla sonuçlanmıştır (Güngör, 2014: 28).

Fotoğraf 27. Saddam Hüseyin'in ABD askerleri tarafından 2003 yılında yakalanışı
<https://www.sondakika.com/haber/haber-saddam-huseyin-i-sorgulayan-cia-ajani-saddam-i-9132264/>
 Erişim Tarihi: 16.01.2019

Irak savaşında yaşananlar fotoğrafçılık tarihine yeni yol açmıştır. Savaş ve sıcak çatışma esnasında askerlerle birlikte hareket eden muhabirler askerlerin açısından savaşı görüp sadece onların götürdükleri yerleri inceleyip onları haberleştirip kamuoyunun bilgisine sunmuşlardır. Bu hareket iliştirilmiş gazetecilik; (Embedded Journalism), olarak adlandırılmıştır. Irak savaşını 775 gazeteci Amerikalı askerlere iliştirilerek takip etmiştir. ABD deniz piyade yarbayı Rick Long, ‘*Açık söyleyeyim, savaşı kazanmak istiyoruz. Ve enformasyon da bu savaşın önemli bir parçası. Biz de enformasyon alanını domine etmek istiyoruz.*’ demiştir. Aslında söylediği gibi ABD ordusuna iliştirilen gazeteciler Bush yönetiminin algı operasyonlarını destekleyecek nitelikteki fotoğraf ve haberleri yaparak Irak'ta Amerika'nın bataklığa doğru gittiğini kamuoyundan ve Amerikalılardan gizlemiştir.

Amerika'nın öncülüğünü yaptığı iliştirilmiş gazetecilik çoğu kişi tarafından savaş ortamının yüksek risk barındırdığı ve tehlikeli olduğunu düşüncesiyle desteklenmiştir. Ancak bu savaşta çalışan gazetecilerin yanlış haber yaptıkları ve Amerika'nın çıkarlarına dayalı bir şekilde çalıştıklarını düşünen medya otoriteleri, bu şekilde çalışan gazetecilere “inbedded journalist (yatağa girmiş gazeteciler)” yakıştırmaları yapmışlardır (Amerikabulteni, 2014: 1. Paragraf).

2.11. ARAP BAHARI

Arap halk hareketinin fitilini ateşleyen Tunuslu seyyar satıcı Ebu Azizi'nin kendini yakarak hayatına son vermesiyle başlamıştır. Bu durum tükenmişlik ve çaresizliğin insana neler yaptıracağını gözler önüne sermiştir. Bu protesto sonucunda 17 Aralık 2010'da Tunus'ta Arap baharının başlama sebebidir Ebu Azizi'nin haksızlığa karşı gösterdiği bu tepki diğer Arap ülkelerine de sıçramış halk özgürlük için savaşımaya başlamıştır. Yemen, Bahreyn, Ürdün, Mısır, Suriye gibi ülkeler Arap baharından etkilenmiştir.

İlk isyanın başlamasına neden olan Ebu Azizi'nin kendisini yakmasının nedeni bilgisayar mühendisliğini bitirmiş 26 yaşındaki bir gencin diplomalı diğer bütün işsizler gibi hayatını sürdürebilmek için çalışmak zorunda olmasıdır. Kendine uygun bir iş bulamayan Aziz tezgahda meyve sebze satarak geçimini sağlarken zabitaların tezgahını dağıtıp işini elinden alarak ve birde tokat atarak onurunu kırmıştır. Bu durumu protesto etmek için valilik önünde kendisini ateşe veren Ebu Aziz 4 Ocak 2011'de hayatını kaybetmiştir. Ebu Aziz tarafından başlatılan bu ayaklanma büyüyerek devam etmiş ve 23 yıldır iktidarda olan Tunus hükümetini devirmiştir. 14 Ocak'ta ülkenin Başkanı Zeynel Abidin Ben Ali hükümeti fes ettiğini açıklamış. Yeni bir seçim yapılması kararı alınan ülkede bu görev geçici olarak Muhammed Ganuşi ye verilmiştir. Ganuşi olağan üstü hal ilan edip ayaklanmalara son vermek istese de bu hal devam etmiş, ceza evlerine dahi sıçramıştır. İsyen sırasında askerlerin mahkumlara ateş açtığı söylenmiş halkın öfkesi artınca Zeynel Abidin 300 bin kişiye iş olanağı vereceğini söyleyerek isyanları sakinleştirmeye çalışmıştır. Başarı sağlanamayan isyan bastırma girişimleri 4 haftada 23 yıllık iktidarı devirmiştir. Tunus'taki bu devrimin adı aslında Arap baharı değil Yasemin Devrimi'dir ancak bu isyan diğer Arap ülkelerine de sıçradığı için Arap Baharı ismini almıştır.

Fotoğraf 49: Arap Baharından tarihi bir an.

<http://aliharar.blogspot.com/2014/06/fikrin-izledigi-seyir-arap-bahari.html> Erişim Tarihi: 17.01.2019

Arap Baharı ezilen halkın daha iyi bir yaşam ve tam bir özgürlük için göstermiş olduğu bir direnişti ancak sonucu bu beklentileri karşılayamadı. Daha özgür ve düzgün şartlar altında yaşamak isteyen halklar aksine evsiz yurtsuz harabeye dönen ülkelere dönüşmüş ülkelerde yaşamak zorunda kalmışlardır. Binlerce insan hayatını kaybetmiş, insani değerler yok sayılmış medeniyetlerin tarihi yok edilmiştir. El yazması kitapların olduğu kütüphanelerin yakılıp ya da hızlılarca kitaplar çalınmıştır.

Fotoğraf 28: AA- DİJİTAL ARŞİVİ Zahide Tuba Kor'a göre, Arap Baharı süreci Arap dünyasında örgütlü geleneksel yapıların çok hızlı bir şekilde çözülüşüne sahne oldu.

Arap baharının böyle kötü bir şekilde sonuçlanmasının sebepleri iç ve dışarıdan yapılan müdahaleler sonucunda beklenmeyen bir şekilde neticelenmiştir. Dışarıdan yapılan müdahaleler sonucunda Mısır'daki devrime bir süre sonra yapılan askeri müdahale sonucunda seçilmiş hükümete darbe yapılarak son verilmiştir. Aynı şekilde Suriye de halk tarafından başlatılan özgürlük savaşında yine dışarıdan desteklenip yabancı eller tarafından kurulan örgütler ile ülke kaosa sürüklenmiştir. Oluşturulan bu kaos savaşın çok uzun yıllar sürmesine ve Suriye halkının büyük bir bölümünün ülkeyi terk ederek Türkiye, Avrupa ve diğer Arap ülkelerine sığınmışlardır (Arap Baharı, 2014: 5. Paragraf).

Arap baharının devamı niteliğinde olan Suriye'de yaşanan iç savaşla birlikte savaş muhabirliği de yeni bir sürecin başlamasına sebep olmuştur. Sahadaki askeri grupların savaş alanlarına ilâştirilmiş gazeteciler götürmesine gerek görülmemiştir. Bunun sebepleri ise yakın dönemde çok hızlı bir şekilde akıllı telefonlar kameralar ve internet erişimi sayesinde çatışma ortamlarından çok fazla ve kolay bir şekilde bilgi akışının gelmesine bağlanmıştır. Bu sayede sahadaki gruplar bu yöntemi kullanarak ilâştirilmiş gazetecilerin yanlış haber yapıp fotoğraf çekmelerinin dünya kamuoyundaki etki güçlerini azaltmasını sağlamıştır.

Fotoğraf 29: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı, "Rus uçağının düşürülmesi" Türkmen Dağı, 24 Kasım 2015.

Fotoğraf 30: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı, "Rus uçağının düşürülmesi" Türkmen Dağı, 24 Kasım 2015.

BBC, CNN, NEW YORK TIMES, THE GUARDIAN gibi dünyanın önde gelen haber kurumlarında çıkan fotoğrafın (Fotoğraf 52) sahibi Anadolu Ajansı Foto Muhabiri Fatih Aktaş olay anına dair şu sözleri dile getirmiştir;

Rus uçağı Arap baharının devamı niteliğinde başlayan Suriye İç savaşının başlamasının ardından Türkiye sınırlarını ihlal ettiği için havadan havaya atılan bir füze ile düşürüldü. İç savaş başladıktan hemen sonra Esad büyük bir hızla yenilmekteydi bunu gören Rusya olaya müdahil olarak Şam rejimine destek amaçlı hem havadan hem de karadan destek göndererek savaşın seyrini değiştirdi. Uçağın düştüğü dönemde Türkmen dağında çok şiddetli çatışmaların yanı sıra Rus uçakları da bölgeyi yoğun bir şekilde bombalıyorlardı. Türkmen Dağı Türkiye sınırına sıfır noktada olduğu içinde uçaklar Türkiye sınırını birkaç kez ihlal ettiler Türkiye'den ve Nato'dan gelen bütün uyarılara rağmen sınırı ihlal eden ve Türkmenleri bombalayan bir Rus uçağı 24 Kasım 2015 günü Türk F16 tipi bir savaş uçağı tarafından vurularak düşürüldü.

Fotoğraf 31: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 Ekim 2015.

Fotoğraf 32: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 Ekim 2015.

Fotoğraf 33: Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 Ekim 2015.

Suriye’de Rus Uçaklarının Halep’in kuzeyindeki muhaliflerin kontrolünde olan ilçe, belde ve köylere yönelik saldırılar nedeniyle 40 bin Suriyeli, Halep’in Azez İlçesi

ile sınırdaki çadır kente geldi. İHH Yemek Sırasında tüm ailelerin çocukları beklerken bir adam onların içinde bir o kadar da üzgün duruşuyla çaresizce sıra bekliyor.

Fotoğraf 34. Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 Ekim 2015.

Fotoğraf 35. Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 Ekim 2015.

Fotoğraf 36. Fatih Aktaş, Anadolu Ajansı (AA), Türkmen Dağı, 26 Ekim 2015.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOŞKUN ARAL ve FOTOĞRAFLARI

3.1. ÇOŞKUN ARAL KİMDİR

Siirt'te 1 Mayıs 1956'da dünyaya Çoşkun ARAL, basın fotoğrafçılığına 1974 itibariyle Gün ve Günaydın gazetelerinde başlayarak 1976 yılından sonrada Ekonomi ve Politika gazetelerinde çalışmıştır.

1977 yılında1 Mayıs'taki kanlı olaylarda fotoğrafladığı görüntülerle, ilk defa Sipa Press ajansı aracılığıyla ismini tüm dünya basınına duyurmuştur. Kanlı 1Mayıs olayındaki fotoğrafları Time, Newsweek dergilerinde yayınlanmıştır. Daha sonra ki yıllarda Sipa Ajansının, Türkiye muhabirliğini üstlenmiş ve bu arada Türk basınında ki ulusal gazeteler; Türk Haberler Ajansı, Milliyet, Hürriyet gazeteleri gibi ajanslarda freelance çalışmıştır.

1980'de ilk defa Sipa ajansının için yurtdışında göreve gönderilmiştir. Polonya'da ünlü Gdansk Grevi, İran- Irak olaylarındaki çektiği fotoğraflar ile dünyada adı bilinmeye başlamıştır. 1980, 12 Eylül darbesini daha önce yaptığı arşiv çalışmalarıyla ünlü Newsweek, L'Express dergilerinin kapaklarında ve yüzlerce uluslararası dergi sayfalarında fotoğrafları yer almıştır.

14 Ekim 1980 gününde kaçırılan uçağın, dünyada ilk kez korsanlarla röportajını yaparak Türk ve dünya basınında büyük yankı uyandırmıştır. Bu olayla Türkiye ve dünyanın farklı ülkelerinden ödüller almıştır. 1980 yılından itibaren sürekli olarak Lübnan, İran, Irak, Afganistan, Kuzey İrlanda, Çad ve Uzakdoğu'da meydana gelen savaşları görüntülemiştir. Time, Newsweek, Paris-Match, Stern, Epoca gibi dergiler adına savaş fotoğrafçısı olarak mesleğine devam ediyor. Şu anda da yapım ve yönetimini üstlendiği Haberci programının Türkiye'nin yanı sıra uluslararası TV kanallarında da yayınlanmaktadır (Kimkimdir, Tarih Yok, 4-6. Paragraf).

Türkiye'nin ilk bilgi ve belge kanalı İZ TV'nin genel yayın yönetmenliğini yapan Coşkun Aral 2006 yılında Avrupa'da verilen Hot Bird TV Ödülleri'nden bir mansiyonla dönen İZ TV, 2007'de belgesel dalında Hot Bird TV Ödülüne layık görüldü. İZ, 2009 yılında da Hotbird TV Ödülleri'nden mansiyon aldı. Coşkun Aral dünyanın değişik bölgelerinde bağımsız belgeseller çekmeye devam etmektedir (Çoşkun Aral, 2009: 2. Paragraf).

3.2. ÇOŞKUN ARAL'IN BASINDA YER ALAN FOTOĞRAFLARI

Türkiye'de savaş fotoğrafı denilince ilk akla gelecek isim Coşkun Aral'dır. 1956 doğumlu Aral, 1974 yılında basın fotoğrafçısı olarak çalıŐmaya başlamıştır. 1977'de 01 Mayıs olaylarındaki fotoğraflarıyla Sipa Fotoğraf Ajansı ile çalıŐmaya baŐlamıŐ, dñnyanın değişik bñlgelerinde çatışma ortamlarında fotoğraf çekmiştir.

Fotoğraf 37. 1 Mayıs 1977'de Taksim'deki 1 Mayıs kutlamalarında yaşanan "Kanlı 1 Mayıs" olaylarına dair Coşkun Aral'ın fotoğrafları.

https://twitter.com/senolakdag_/status/1123481462462980097 Erişim Tarihi: 16.03.2019

Fotoğraf 60. 1 Mayıs 1977'de Taksim'deki 1 Mayıs kutlamalarında yaşanan "Kanlı 1 Mayıs" olaylarına dair Coşkun Aral'ın fotoğrafları.

<https://www.hadesbalam.com/kazanci-yokusuna-gitme-ferhan-abi.html> Erişim Tarihi: 16.03.2019

Fotoğraf 38. 1 Mayıs 1977'de Taksim'deki 1 Mayıs kutlamalarında yaşanan "Kanlı 1 Mayıs" olaylarına dair Coşkun Aral'ın fotoğrafları.

<https://twitter.com/coskunaralresmi/status/1123479700192546817> Erişim Tarihi: 04.05.2019

Fotoğraf 39. Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.

Erişim Tarihi: 03.04.2019

<https://twitter.com/coskunaralresmi/status/1123479700192546817> Erişim Tarihi:

04.05.2019

Coşkun Aral'a göre savaş fotoğrafçılığında en önemli nokta foto muhabirlerinin bakış açısı ve birikimidir. Bir röportajında savaş muhabirliği ile ilgili görüşlerini şöyle belirtmiştir:

Savaşa tanık olmak, objektivite varsa anlamlı. Embedded' seniz, yani iliştirilmiş gazeteciyseniz, zaten sizi koruyan bir yer var ve onun güvencesi altındasınız, onun gösterdiğini görüyorsunuz. Benim bahsettiğim savaş muhabirliği ise, iliştirilmiş olmayan savaş muhabirliği. Ben tatbikata gittiğimde hiçbir şey yapamıyorum, savaşta ne yapabilirim ki! Gerçek anlamda savaşa giden gazeteci çok yok, çünkü böyle bir talep de yok. Antakya'dan 200 km sonra Lübnan'da dünyanın gündemi değişiyor, 5-10 sene o bölgeden bahsediliyor, bizim gazetelerde bir şey yazmıyor. Dünyanın en büyük savaş gemisi gelip topa tutuyor, Mersin'den bakılsa görülür, bizde kimsenin umurunda değil (Elitok, 2011: 171).

Fotoğraf 40. Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.

Erişim Tarihi: 03.04.2019

Gazeteci Coşkun Aral, sıcak bölgelerde yapılacak haberciliğin zamanla deneyimleneceğini ve gazetecilerin eğitim almalarının önemine vurgu yapmaktadır: Görev yerinde karşılaşılan zorlukların da meslek deneyimleriyle göğüslenebileceğini belirtmektedir. Bu deneyimler Aral'a göre gazetecilik mesleği içerisinde yıllar içinde kazanılır. Bu nedenle temel formasyonu olmayan veya deneyimi çok az olan bir savaş fotoğrafçısının hemen kriz yerlerinde görevlendirilmesinin hem kendisinin hem de meslektaşlarının hayatını riske attığını belirtmektedir. Her yıl bu nedenle gerek ülkemizde gerekse başka ülkelerde onlarca arkadaşımız şehit olduğu, yaralandığı veya kaçırıldığı belirtilmektedir. Ülkemiz foto muhabirliğinde son yıllarda gerek bireysel bazda yapılan gerek Anadolu Ajansının yaptığı etkinlikler ve formasyon çalışmaları çok ama çok önemli olduğu belirtilmektedir (Çetinkuş, 2017: 342).

Coşkun Aral, kendisini de konu alan bu tez için yaptığım röportajda, savaş fotoğraflarının stratejik algı yönetimi üzerindeki etkisi ve önemini net bir şekilde ortaya koymuştur;

İlk muhabirlik yıllarınız ve günümüzdeki savaş koşullarını karşılaştırdığınızda nasıl değerlendirirsiniz ve gelecekte bu alanın ne gibi değişiklikler göstereceğini düşünüyorsunuz?

Mesleğe başladığım 1974 yılında açıkça söylemek gerekirse ‘savaş muhabirliği’ kavramını bilmiyordum. Foto muhabirliği benim idealimdeki meslekti. Aynı zamanda doktor olmanın da hayalini kuruyordum. Böylece göz tanıklığı yaptığım coğrafyalarda zor koşullarda yaşananları hem belgeleyecek hem de ihtiyaç duyan insanlara yardımcı olacaktım. Mesleğimin ilk aylarında polis adliye muhabirliği yaparken birdenbire yaşanan Kıbrıs Barış Harekati’yla orada görev yapan Ergin Konuksever gibi ustalarımı tanıdım. Onlarla birlikte ufkum genişledi ve Türkiye’nin dört bir tarafında çalışan diğer foto muhabirlerinin işlerini takip etmeye başladım. Fark ettim ki, savaş muhabirliğinde başarılı olan muhabir her alanda röportaj yapabilir ve hatta gündem oluşturabilirdi. 1980 yılından itibaren sıklıkla gittiğim, özellikle Ortadoğu coğrafyası ve ardından Afganistan’da yapmış olduğum foto röportajlara ne yazık ki, okuyucular beni savaş muhabiri olarak tanıdı. Oysa ben sadece röportaj yapan bir foto muhabiriydim. Savaş coğrafyalarında çalışmak tabii ki zor, özellikle o günkü ekipmanlar, o ekipmanların ağırlığı, günümüzle kıyasladığımızdaki teknolojik yetersizlik ve filmlerin ulaştırılması sorunu bu zorluğun ana nedenleriydi. Diğer taraftan ulaşım, konaklamada yaşanan güçlükler ve yüksek maliyetler medya kurumlarını bu tür bölgelere muhabir göndermekten alıkoyuyordu. Belirli masrafları paylaşarak ve hatta geçinmek için magazin muhabirliği de yaparak, bu tür yerlere gidiyorduk. Tabii bu anlattığım çalışma şekli, benim gibi freelance’ler için geçerli olan bir durum. Devlet ajansları ve uluslararası büyük yayın kurumları için durum daha farklıydı. Ne var ki Lübnan ve Afganistan savaşlarında, fotomuhabirlerin çalışması için gerekli mali koşulların dünyaca ünlü kurumları bile sarstığını biliyorum. Basit bir şey, Lübnan’da çektiğiniz bir filmin çalıştığınız Avrupa veya Amerika’daki bir yayın kurumuna gönderilme maliyeti 10 bin ABD dolarından aşağı değildi. Bırakın geleceği, bugün bile bu alanın inanılmaz bir değişime maruz kaldığını fark ediyoruz. Bir cep telefonu veya dikkat çekmeyecek kadar küçük bir fotoğraf makinesiyle bile geçmişte zorlukla elde edilen görüntülerin çok rahat elde edildiğini ve iletişimin sınırsızlığı ile yazılı ve görsel medyaya hızla ulaştırıldığını görüyoruz ama çok kişinin bu işleri yapması, hatta savaşçıların bile bir taraftan eylemlerini yaparken diğer taraftan çektikleri görüntüleri servise sokmalarının, savaş fotoğrafçısının görüntü değerini ucuzlattığını hatta etkisizleştirdiğini görebiliyorsunuz.

Savaş fotoğraflarının stratejik algı yönetimi üzerindeki etkisini değerlendirir misiniz?

Kendi çalıştığım süre içinde tanık olduğum bazı savaş fotoğraflarının yayımlandıktan sonra kamuoyu üzerindeki etkisine bizzat tanık oldum. Örneğin 1982 Lübnan işgalini yapan İsrail’in dünya kamuoyuna ‘Sadece Filistinli teröristleri hedefliyoruz.’ algısının benim ve bazı arkadaşlarımla Time, Newsweek gibi dergilerin kapaklarında yayınlanan fotoğraflarla, hedefin siviller, kadınlar, çocuklar olduğunu göstermesi kamuoyunu etkilemişti; Amerika Ortadoğu’nun jandarması İsrail’e vermiş olduğu desteği sınırlamıştı. Hatta bir süre sonra da barış gücü olarak geldi.

Unutmayalım ki, Vietnam Savaşı'nda Vietnamlı meslektaşımız Nick Ut ve Amerikalı Eddie Adams'ın çektiği fotoğraflar Amerikan ordusunun Vietnamlı işbirlikçileriyle sivil halka yönelik yapmış olduğu katliamları, napalm dahil olmak üzere kitlesel imha silahlarını siviller üzerinde kullandıklarını gösteren fotoğraflar, dünya kamuoyunu etkiledi. Bu fotoğraflarla Amerikan halkı Vietnam Savaşı'na karşı durdu.

İlginçtir, Nick Ut'un napalmde yanan çocukların fotoğrafının ardından, yanan çocuklardan bazıları dahil, kendisi de ABD vatandaşı oldu.

Savaş fotoğrafları çekerken estetik kaygılar göz önünde bulundurulur mu?

Sonuçta biz foto muhabirleri herhangi bir fotoğrafçı değiliz. Çektiğimiz fotoğrafın algı yaratması için bir estetik kaygı güdüyoruz. Bu, sadece bizim mesleğe gösterdiğimiz önemle alakalı değil; tarihteki savaş tanıklıklarında, sanatın olmazsa olmaz altın oran kuralı dahil olmak üzere etkileyici öğelerini öne çıkardıklarını fark ediyoruz. Biliyoruz ki, fotoğraf makinesinin savaş cephelerine kadar ulaştığı 1850'ler, 60'lardan önce bu işi yapan meslektaşlarımız daha zor bir çalışma olan gravürlerle olayları anlatıyordu. Rahmetli Ara Güler ustamızın "Ben sanat fotoğrafçısı değilim, ben foto muhabiriyim." derken sanatın zaten bu işin içinde var olduğunu kabullendiğini, bunu ayrıca kategorize etme gereği duymadığını düşünüyorum. Bir foto muhabirinin sanat tarihinde ikonlaşmış bütün tabloları bilmesi, öğrenmesi ve olayların içinde de bunlardan etkilenmesi gayet doğaldır.

Günümüz savaşlarına bakılınca dış politika konusunda da iyi bir bilgi birikimine sahip olunması gerekiyor mu? Bu bağlamda iyi bir foto muhabirinin nasıl bir donanımına sahip olması beklenir?

Tabii ki bir savaş bölgesine gidecek foto muhabirinin gideceği bölgenin tarihini, sosyal yapısını, inanç ve etnik farklılıkları konusunda davranış biçimlerini, yerel kültürlerini hatta gastronomisini çok iyi bilmesi lazım. Bırakın sadece gidilecek ülkeyi, o ülkeye girerken veya terk ettiğimizde uyacağımız komşu ülkelerle ilgili de ciddi bir bilgi birikimine sahip olmak gerekir. Bir foto muhabirinin bir coğrafyacı, tarihçi, davranış bilimci kadar ciddi bir donanımına sahip olması gerekir. Örfler, adetler, birebir etkileyici unsur olduğu için ve konumuz da insan olduğu için bunları öğrenmeden, araştırmadan asla başka insanların kaçtığı yere gitme girişiminde bulunmamalı.

Savaşı belgelemede ve savaşın gidişatını etkilemede foto muhabirinin ve fotoğrafın rolü nedir, sizce bir foto muhabiri fotoğraf mı çeker hayat mı kurtarır?

Biz foto muhabirlerine en çok sorulan sorudur. Bir felaket bölgesine veya cepheye gittiğinizde önce insana yardımcı mı oluruz, yoksa fotoğraf mı

çekeriz. Binlerce kez cevapladığım hatta Youtube'daki kanalımda özel bir bölüm yaptığım bu sorunun evet ya da hayır şeklinde bir yanıtı yok. Bizler o bölgelere yaşananları belgelemek üzere giden insanlarız. İnsanlar dediğimiz zaman tabii ki hemcinslerimize karşı, dünyayı paylaştığımız diğer canlılara karşı ve doğaya karşı sorumluluğumuzu unutmamız gerekir. Yeri geldiğinde yiyeceğimizi paylaşıp, yeri geldiğinde zor durumda birine yardım edebileceğimiz gibi insan olmamızdan ötürü, psikolojimizin davranışlarımıza ket vurduğu, engellediği, hareketlerimizi dondurduğu da oluyor. Başıma birkaç kez gelmiştir. Örneğin 1985 yılında dünya basınında hem tanık olduğum hem de belgelediğim bir savaşta, ateş altındaki bir araçta mahsur kalan insanlara yardım ederken, fotoğraflarını da çekmişim ancak o ana ilişkin hiçbir şey hatırlamıyorum. Bu nedenle özellikle savaş ve felaket bölgelerinde görev yapan meslektaşlarımızın, yargılanmasını ve sorgulanmasını abes buluyorum. İnsanın algıları salgı sistemiyle kontrol ediliyor, cesaret kadar korkunun da bizi felç edebileceğini düşünmemiz gerekir. Bu konuda Kevin Carter isimli meslektaşımızın gündeme getirildiğini biliyoruz. Benzeri olayları Liberya'da, Ruanda katliamında, Yugoslavya iç savaşında ben defalarca yaşadım. Fotoğraf çektiğim anlar kadar, donup deklanşöre basmadığım anların da olduğunu hatırlıyorum.

Çoşkun Aral, Göksel Kayış ile "fotogaste" için verdiği röportajda fotoğrafın onda yarattığı algı stratejini çok net bir şekilde vurgulamıştır;

Fotoğrafa olan ilginiz genç yaşlarda başlıyor, o yıllarda ileride foto muhabiri olacağım gibi bir idealiniz var mıydı?

Hayır gezgin bir doktor olup tanık olduğum insan öykülerini belgelemeyi düşünürdüm. O dönemde şimdi de en kutsal meslek olan doktorluk özellikle cerrahlık en büyük idealimdi. Tabii Jules Verne'nin Nautilus'u gibi insan bedeninde yapacağım bu yolculuğu görüntülemek de idealimdi.

1977 yılı 1 Mayıs olaylarında çektiğiniz fotoğraflar Sipa Press Ajansı aracılığı ile Time ve Newsweek gibi prestijli dergilerde yer alıyor. Genç bir foto muhabiri olarak neler hissetmişsiniz?

Doktorluk rüyam üniversite sınavıyla suya düşünce, o dönemde yaptığım mesleğim fotomuhabirliğine sarılıp onunla evrenselliğe ulaşmayı arzuladım. O güne kadar çok az Türk meslektaşımın hedeflediği bir hedef belirledim. O da uluslararası bir alanda ünlü kurumlarla çalışmak ve başarılı olabilmektir. Uluslararası kurumlarla çalıştım. Time, Newsweek, Life'ta fotoğraflarım yayınlandı. Tabii mutluydum ancak başarı elde ettim mi; onu bilmem ve değerlendirmek bana düşmez.

Objektifler görüntüyü filme ya da sensöre aktaran optik araçlardır ama bir seferinde objektifiniz hayatınızı kurtarmış. Bu anınızdan bahseder misiniz?

Lübnan'da iç savaşta kafamı darmadağın edecekken Nikon'umun objektifine isabet edip tuz buz eden zoom lensime hayat borçluyum.

Kariyerinizde sizi etkileyen önemli isimler var. Ara Güler, Gökşin Sipahioğlu ile Savaş Ay'ın fotoğraf ve haberciliğe olan bakış açınızdaki etkileri ne oldu?

Ara Güler 'i çocuk yaşta idolüm olarak benimsedim. Yıllar sonra tanışma fırsatı bulduğumda onu zaten tanımış gibiydim. Gökşin Sipahioğlu ulaşmayı hedeflediğim evrensel gazeteciliğin en büyük okulların birini kuran, benim gibi on binlerce fotomuhabiri olmak isteyen meslektaşımın hayali bir kurumun sahibi, yöneticisiydi. Yanında çalışma şerefine sahip oldum. Savaş Ay da fotomuhabirlik mesleğine başlarken tanıştığım, tamamen zıt karakterim ancak çalışkanlığı, azmi ve adı gibi savaşçı özelliği ile bir dönem omuzdaşım oldu. Ondan öğrendiğim bizim gibi ülkelerde haksızlığa karşı mücadele yöntemleri oldu diyebilirim.

Savaş muhabiri olarak savaşın çok kötü bir şey olduğunu her fırsatta dile getiriyorsunuz. Medyada her gün gördüğümüz savaş görüntüleri savaşı sıradanlaştırmıyor mu?

Savaşsız bir Dünya olması gerekir ancak böyle bir Dünya'yı var etmek için savaş, nedenlerini çok ama çok iyi aktarmak gerekir. Bilgi toplumlari bunu çok iyi beceriyor. Savaş ve nedenleri yeni kuşaklara kitaplarla, sergilerle, romanlarla, sanatın bütün alanlarında en iyi şekilde aktarılıyor. Kanıksanma tabii ki söz konusu olabilir. Bilim ve sanatın ortak çabası bunu hafızalarda gerekli ve yeterli oranda tutabilmektir. Tanımadığımız bir şeyden niye korkalım? Korkutan ortamı niye yaşayalım veya yaşatalım? Önemli olan o görüntülerin iyi okunmasını, ders alınmasını sağlamak. Bu da sorumlu, etik medya anlayışı ile mümkün.

Fotoğraf ve iletişimin analog olduğu zamanlarda çok önemli haber fotoğrafları çektiniz. O yıllardaki zorluklar sizin daha pratik ve hızlı olmanızı sağlamış olabilir mi?

Tabii sonuçta fotoğraf makinası bir alet. Bunu manuel kullanımını zorlukları yaşayarak kavrayan insan daha kolay, basit bir sistemi daha farklı daha randımanlı kullanıp, daha verimli kılabilir.

Analog dönemde filmleri ulaştıramadığınız ya da yandığı ve haberi kaçırdığınız bir anınız var mı?

Romanya'da devrim sırasında ben ve çok sayıda meslektaşımın filmlerini taşıyan bir arkadaşımızın uçağı düştü. Kendisi hayatını kaybetti; filmler kayboldu. Filmlerin yakılma olayı ise çok sık olan bir olay özellikle varlığımızdan rahatsız olan herkesin başvurduğu yol olan makinanın kapağını açıp film şeridini açmak.

Türkiye’de son yıllarda kurulan ve sadece haber amaçlı fotoğraf üreten fotoğraf ajanslarını takip ediyor musunuz ve sizce yeterli mi?

Bence ajans sayısı yeterli ancak haber fotoğrafının piyasa değeri çok düşük olunca Allah meslektaşlarıma yardımcı olsun diyorum.

Haberi üzerinize çekiyor olmalısınız, 1980’deki kaçırılan uçak hikâyesini kısaca anlatabilir misiniz?

Bu olaya ilişkin binlerce röportajım var ne olur okuyucularım biraz da araştırırsınlar. Anlatmaktan yoruldu.

Belgesel, yayın kapatmaya alternatif bir ceza olarak görülürken belgesel kanalı yönetmek nasıl bir duygu? Bu bir nevi Donkişotluk değil mi?

Belgeseli ceza gibi gören anlayış bir sonuç, öncelikle belgeseli ihtiyaç gibi görmeyen toplumun çoğunluğunu sorgulamak gerekir. Biz yapmazsak da birtakım insanlar bunu zaten yapıyordu. Biz İz’de belgeselin daha az bütçelerle ve kolektif bir çabayla sürdürülebilir mecra yaratacağını ortaya koyduk. Karşımızda değirmenler yok zaten. Hedef kitlemiz de belgeseli istemeyen kesim değil; isteyen, arzu eden ve bunun için bir bedel ödeyen ve sorgulayan izleyici.

Fotoğrafın belgesel değeri dışında estetik kaygılarla çekilmiş ve sanatsal olarak kabul gören diğer alanı hakkındaki düşünceleriniz nedir?

Ben bir foto muhabiriyim, sanatçı değilim.

Vatandaş gazeteciliği kavramı özellikle gezi olayları sırasında çok sık duymaya başladığımız bir kavram oldu. Habercilik sosyal medya ile birlikte nereye doğru evriliyor?

Sosyal medyayla hiç ilişkim yok ne yazık ki.

Son yıllarda fotoğrafa olan ilgi oldukça arttı, bu ilgiyi foto muhabirliği alanında da gözlemleyebiliyor musunuz?

Bol miktarda genç meslektaş adayı hemen cepheye gitmek istiyor. Allah yardımcıları olsun (fotogaste.blogspot, akt: Çoşkun Aral, Tarih Yok, 1. Paragraf).

Fotoğraf 41. Fotoğrafçı oşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.
Erişim Tarihi: 03.04.2019

Fotoğraf 42. Fotoğrafçı oşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.
Erişim Tarihi: 03.04.2019

Fotoğraf 43. Fotoğrafçı oşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.
Erişim Tarihi: 03.04.2019

Fotoğraf 44. Fotoğrafçı oşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.
Erişim Tarihi: 03.04.2019

Fotoğraf 45. Fotoğrafçı oşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.
Erişim Tarihi: 03.04.2019

Fotoğraf 46. Fotoğrafçı oşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.
Erişim Tarihi: 03.04.2019

Fotoğraf 47. Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.
Erişim Tarihi: 03.04.2019

Fotoğraf 48. Fotoğrafçı Coşkun Aral, Aral'ın kendi arşivine ait savaş fotoğrafları.
Erişim Tarihi: 03.04.2019

Günümüze kadar ulaş tüm savaş fotoğraflarında empati yeteneklerimizi ne kadar kullanırsak kullanalım, içselleştiremeyiz. Çünkü "Savaş, iç deşer; savaş, bağırsakları boşaltır. Savaş, teni yakıp kavurur. Savaş, organları bedenden koparır. Savaş, yıkıp yok eder. Ve savaş, insan türünün doğasından gelir." Böyle diyor Susan Sontag, 'tefekkür nesnelere olarak' savaş ve dehşet fotoğraflarından hareketle kaleme aldığı bu sarsıcı kitabında.

SONUÇ

Dünya Tarihi sürekli olarak insanoğlunun birbiri ile mücadelesine tanıklık etmiştir. Tarihin hemen hemen hiçbir dönemi herhangi bir savaş olmaksızın geçmemiş, aksine aslında her savaş kendisinden sonraki savaşın sebebi ve hazırlayıcısı olmuştur.

Görseller bir düşünceyi, görüşü, yeni çıkan bir ürünün varlığını gösterge yoluyla bir başkasına aktarır. Görsellerin doğru biçimde algılanması ve yorumlanması da bir bakıma eğitimle, deneyimle ya da toplumsal olmakla ilgilidir. Görsel düşüncelerin tüm bu deneyimler ve toplumsal sürecindeki işlevini yansıtmaya boyutu da sanatsal alanlarda en çok ise fotoğraf sanatında algılama süreci işlenmektedir.

Fotoğraf toplumları yönlendirmenin gerçekleri gizlemenin bir yolu olabilir. Savaştaki ilk fotoğrafçı Fenton'un Kırım Savaşındaki kaydettiği fotoğraflar savaşın yıkıcılığı ve vahşeti yerine İngiliz hükümetinin asker aileleri ve halkına uygun gördüğü sansürlenmiş fotoğraflardır. Fotoğraf yalnızca bir fotoğraf değildir. Ulaştığı yere göre anlam değişikliğine maruz kalabilir. Toplumlara sunulma şekline, zamanlamasına, alt yazı bilgisine, üzerinde kullanılan başlığına ve içerisinde kullanılan ifadelerle bir açıklama, kanıtlama veya çarpıtmaya maruz kalabilir.

Savaş sonrasında ortaya çıkan psikolojik travmalar ile ilgili yapılan araştırmalarda artış olmuş, rahatsızlıkların sıcak çatışma ortamında bulunan ve görevini bitirip dönen askerler arasında yaygın olduğu ve savaş esnasında görüntüleri kaydeden fotoğraf sanatçıları daha çok ortaya çıktığı görülmüştür. Bu durum, doğası gereği güçlü bir psikolojik sağlamlık gerektiren bu mesleklerin üzerinde daha çok yoğunlaşmak gerektiğini de beraberinde getirmektedir.

Savaşın şiddetinin ulaştığı korkunç nokta görsel sanatlar üzerinden kullanılmaya başladığından itibaren toplumun bakış açıları yorumlamalara girilmiştir. Acıya, yaşanan endişeye tanıklık etme duygusu beraberinde hem sanata bakış açısını hem de psikolojiyi sorgulamıştır.

KAYNAKÇA

Arkonaç S. A. (1998). *Psikoloji: Zihin Süreçleri Bilimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

- Arngeim R. (2015). *Görsel Düşünme*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Aydın M. (2003) *Sanat Tarihi Edebiyatı ve Musikisiyle Kırım*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Aylan Avrupa 'yı değiştirdi*. (2016). NTV haber.
- Azakoğlu N. (2006). *Tarihi Eserlerin Fotoğraflanması (Erken Fotoğrafçılık Dönemi: 1839-1899)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Fotoğraf Ana Sanat Dalı.
- Bauer S. W. (2016) *Dünya Tarihi 4. Cilt. İstanbul: Say Yayınları*.
- Bayhan M. (2000). *Yayımlanmamış ders notları*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Benjamin W. (2013). *Fotoğrafın kısa tarihi*. Osman Akınhay (Çev.), İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Berger J. (2015) *Bir Fotoğrafi Anlamak*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bozkurt N. (1995). *Sanat ve estetik kuramları*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Burnett R. (2007). *İmgeler Nasıl Düşünür?* İstanbul: Metis Yayınları.
- Cevizoğlu H. (2003). *Amerika'nın Körfez Savaşı* Ankara: Işık Yayıncılık.
- Coren, S. Ward L.M. Enns, J.T. (1993). *Sensation and Perception*, England: Harcourt Brace College Publisers
- Çimen A. ve Gögebakan G. (2009). *Tarihi Değiştiren Savaşlar* (1.Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Demirel G. (2015). *Fotoğrafın manipülasyon ve gündem saptama gücü*. İstanbul: International Journal of Social Sciences and Education Research.
- Demirel G. (2015). *Fotoğrafın manipülasyon ve gündem saptama gücü*. İstanbul: International Journal of Social Sciences and Education Research, 1 (2).
- Durden M. (2015). *Fotoğraf Bugün*. İstanbul: Akbank Yayınları.
- Elitok A. (2011). *Savaş Fotoğraflarının Tarihsel Süreç İçinde İncelenmesi Ve Zaman İçindeki Değişimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Journal of Turkology.
- Eren E. (2010). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Fırat K. (1998). *Yayımlanmamış ders notları*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi.
- Gürbüz M. V. (2009). *Vietnam Savaşı ve ABD*. İstanbul: Kent Kitap Yayınevi.
- Gürcanlı Z. (2014). *Ve Anadolu Ajansı genel müdürü Kemal Öztürk görevinden istifa etti* Erişim Adresi: hurriyet.com.

- Irbiy K. F. (2005). *Savaşın tanıkları: Savaş fotoğrafları*. Erişim Adresi: Fotomuhabiri.com. Erişim Tarihi: 10.05.2017 <http://www.fotomuhabiri.com/?p=141> adresinden edinilmiştir
- Karabıyık, S. (2011). *Azalan verim kanunu ve şiddet*. Erişim Adresi: aktuelpsikoloji.com.
- Koestler A. (1970). *İspanya'da Ölüm Güncesi*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Krech, D. And Richard C. (1967). *Sosyal Psikoloji, Teori ve Sorunlar*. Ankara: Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları.
- Linfield, S. (2013). *Acımasız aydınlık, fotoğraf ve politik şiddet*. Mehmet E. Uslu (Çev.). İstanbul: Espas Yayınları.
- Linfield, S. (2013). *Acımasız aydınlık, fotoğraf ve politik şiddet*. Mehmet E. Uslu (Çev.). İstanbul: Espas Yayınları.
- Mallin J. (1967). *Vietnam'da Vahşet*. Ankara: Kişisel Kitaplar Yayınevi.
- McNeill W.H. (1989). *Dünya Tarihi*. Çev. Alaeddin Şenel. (5.baskı 2001). Ankara: İmge Kitapevi.
- Ponty M. M. (2010) *Algılanan Dünya*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Rancière J. (2010). *Özgürleşen seyirci*. E. Burak Şaman (Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Sağlamtimur, Z. Ö. (2011). *Fotoğrafçılık tarihinde teknik ve kültürel dönüşümler*: İstanbul: Ege Yayınları.
- Sanderson, S. (2015). *Fotoğraf karelerinin gücü*. DW.com
- Saydam A. (2005). *Algılama Yönetimi*. İstanbul: Rota Yay.
- Saydam A. (2005). *Algılama Yönetimi*. İstanbul: Rota Yay.
- Slovic, P. (2007). *If I look at the mass I will never act: psychic numbing and genocide*. Judgement and Decision Making, 2
- Sontag S. (2005). *Başkalarının Acısına Bakmak*. İstanbul: Agora Kitaplığı Yayınevi.
- Şahin I. (2015). *İkinci Dünya Savaşının sinemadaki temsilini gerçeklikle olan ilişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- T.C. Genelkurmay Başkanlığı. (2016). *Ateşkesin 60'uncu Yıl Dönümünde Kore Savaşı*, Ankara: Genel Kurmay Basımevi.
- Turner P. (1987). *History of photography*. England: Hamlyn Publishing.

- Uçarol R. (2000). *Siyasi Tarih*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Uğurlu H. (2008). *Teknoloji Sanat İlişkisi: Günümüzde Teknolojik Sanatların Amacı*.
Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.
- Ülman A. H. (2002). *Birinci Dünya Savaşı'na Giden Yol ve Savaş*, Ankara: İmge Kitapevi.
- YAMI, V. (2009). "Dijital Manipülasyon ve Medya Etiği", I. Medya ve Etik Sempozyumu, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 07-09 Ekim 2009, s. 49-62, Elazığ.
- Yapp N. (2005), *Literatür Yayıncılık*. Germany: Getty Images, 1900'ler.
- Yılmaz, T. (2016). *Kötülüğün normalleşmesi ya da çıplak bedenler neden teşhir ediliyor?* Erişim Adresi: Yeni Politika.com
- Yurdalan Ö. (2006). *Barış fotoğrafçılığı*. İstanbul: Online Marmara İletişim Dergisi, 2017, Sayı 27.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
ADI SOYADI	Fatih Aktaş
DOĞUM YERİ VE TARİHİ	Erzurum,1988
EĞİTİM DURUMU	
LİSANS ÖĞRENİMİ	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü
YÜKSEK LİSANS ÖĞRENİMİ	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
BİLDİĞİ YABANCI DİLLER	İngilizce
SANATSAL FAALİYETLER	2012 Erzurum Atatürk Üniversitesi 55. Yıl Bahar şenlikleri karma fotoğraf sergisi 2012 “15 nisan Dünya Sanat Günü” Erzincan Üniversitesi sergisi. 2012 Erzurum Kış sporları Festivali kapsamında düzenlenen “Erzurum Karma Fotoğraf Sergisi” 2011 İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi’nin düzenlemiş olduğu “IV Üniversiteler arası Fotoğraf Günleri Karma Fotoğraf Sergisi 2011 Kültür Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen “Karma Sergi”
ÇALIŞTIĞI KURUMLAR:	Erzurum Halk Eğitim Merkezi. Anadolu Ajansı.
İLETİŞİM	
E-POSTA ADRESİ	fathaktas@hotmail.com